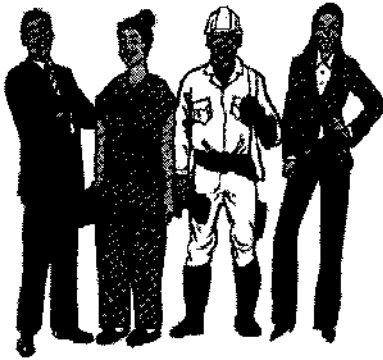

ቤተሰብናን አዕሩኽናን አብ ከባቢና ዘለዉን

ወለዱ፡ አሕዋቱ፡ ቤተ-ሰቡ ይኹን
ሃገሩ ከም ድላዩ መሪዱ ዚተወለደ ሓደ
እኳ የልቦን። መዓሱ፡ ካብ መን፡ አበይ፡
ከመይ ከም እንወለድ መዲቡ፡ ናብዛ
ዓለም ከንመጽእ ዚገበረ፡ እግዚአብሔር
ባዕሉ እዩ። እዚ ተረዲእና ድማ፡ ቦቲ
ንሱ መሪዱ ዚሃበና መክሊት ኩሉ
ከንሕጉስን ብግቡእ ከንሕዞን አሎና።

አብ ሓዳርና ኩነት ምስ ደቅና፡ ምስ
አሕዋትናን ቤተሰብናን ከምኡውን
ምስቶም ምሳና ዚሰርሑን ፍቕርና

ንክሰስን ከንጽዕት አሎና። ብዘተፈላለዩ ምክንያት ምስ እንጋራጮ ኽኣ፡
ብግቡእ መገዲ ተላዚብና ከንፈትሖ የድሊ። ሞት ከይመጸት ኩሉ
እንክእሎ ከንገብር ንጽዓት።

እዛ ምዕራፍ እዚአ አብ ዚስዕባ አርእስታት ተተኩር፡

1. ዘሎናዮ ዘበን
2. ወለድና
3. አሕዋትና
4. ዓርክና
5. ጎረባብትናን መሳርሕትናን
6. እንነብረሉ ዘሎና ሃገር
7. ምስ ኩሉ ዘሎና ፍቕርን ምቅርራብን
8. ዜጋጥመና ምግርጫዊትሞት ምምጽኣ ነይተርፍ
9. ሞት ኩነት ሓዘን ዘይብሉ ናብራ

1. ዘሎናዮ ዘበን

ሀዘብና፡ ምስ ቤተ-ሰቡን ኣዝማዱን፡ ሕብረተ-ሰቡን ኣዕሩኹቱን ዘለዎ ፍቕርን ሓልዮትን፡ ካብ ካልእ ሕብረተሰብ ብልጽ ዚበለ እዩ ከብለና ዚኸእል ብዙሕ ምኽንያታት ኣሎ። እንተ ኹነ ግና፡ እቲ ፍቕሪ እናዛሕተለ፡ እቲ ሓልዮት ከኣ እናጐደለ ይኸይድ ከም ዘሎ ክወልኣ ይከብን። እዚ ድማ ብስንኪ ጊዜ-ኣምጽኦ ሸበድበድን ሃወኸን፡ ከሉ ብናይ በብሕቱ ናብራ፡ ናብዝን ናብትን ተወጢጡ፡ ካብ ቤተ-ሰቡ ኪፍሉ፡ ካብ ጐረባብቱ ድማ ኪብሕት ይግደድ ስለ ዘሎ እዩ።

ተክኖሎጂካዊ ምዕባለ ግሩም ዝኹን፡ ኣድላዪን መሳሊጥን ነገራት ኪህሉ ብምግባር፡ ናብራ ሰብ፡ ካብቲ ናይ ቀደም ሕጂ ኣዝዩ ዚተፈልየ ኩይት ኣሎ። ንምሳሌ፡ ሰብ ቀደም ኬጥርዮ ወይ ኪህልዎ ዘይከእል ዚነበረ፡ ሕጂ ኣጥርዮ ይጥቀመሉ ኣሎ። እንተ ኹነ ግና፡ ዘበናዊ ተክኖሎጂ፡ ምስቲ ዘምጽኦ ምዕባለ፡ ዜስዕቦ ጸገማት ድማ ስለ ዘለዎ፡ ሰብ፡ በዚ ኬጥሪ ኸሎ፡ ቦቲ ኸእ ዜጐደሎ ነገራት ኣለዎ። ብኣፈሸኡ፡ እቲ ዘሎናዮ ዘበን፡

ዓበይቲ፡ ምርኡይ ዝወተ፡	ግና፡	ፍቕሪ ዚጐደሎ ንእሽቶ ቤተ-ሰብ፡
ብዙሓት ሓካይም፡	ግና፡	ብዙሕ ሕማማት፡
ብዙሕ ኣቶት፡	ግና፡	ብዙሕ ዘይምዕጋብን፡ ፍትሕን፡
ብዙሕ ፍልጠት፡	ግና፡	ሒደት ቅኑዕ ውሳኔታት፡
ብዙሕ ዓመታት ህይወት፡	ግና፡	ሒደት ህይወት ኣብ ዓመታት፡
ብዙሕ ዚጠቅም መሳርሒ፡	ግና፡	ሒደት ጊዜ ዕረፍቲ፡
ብዙሕ ምርምር ከሳዕ ጠፈር፡	ግና፡	ንጐረቤቱ ኣኳ ዘይፈልጥ ገይርዎ ኣሎ።

እምበኣር፡ ተክኖሎጂካዊ ምዕባለ ዜምጽኦ ጸጽቡቕ እናሓዘና፡ ነቲ ዜኸትሎ ጸገማት ምልላይን ምእላይን የድልየና። እቲ ዚነበረና ፍቕርን ሓልዮትን ምቕርራብን እንተ ዘይዓቂብናዮ፡ ነዊሕ ኣይኪቕጽልን እዩ።

2. ወለድና

ናብራ ወለድና ምልስ ኢልና ምስ እንሓስበሉ፡ ንዓና ንምዕባይ፡ ነፍሲ ወከፎም፡ ዜሕለፍዎ ዚተፈላላዩ ሽግር ኣመና ብዙሕ እዩ። ምሉእ ብምሉእ ክንርድኦ እንተ ዘይከኣልና እኳ፡ ምግማቱ ግና ኣይጽግመናን እዩ። እቲ ንዓመታት ዚኣክል ዘሕለፍዎ ቊጠባዊ ጸገማትን ከበድ ፍርህን፡ ብሽግር ከብዶም ሓቕ፡ፎም ዘዕበዩና ክንዝንግዮ የብልናን። ውሉዶም ቀቢሮም

መሪር ሓዘን ዘሕለፉ ወለዲውን ብዙሓት እዮም። ወላዲ ብህይወቱ ከሎ ውሉድ አቅዲሙ ኺሓልፍ ንወላዲ አዝዩ መሪር ተመክሮ እዩ።

ሰለቴ ዚገበሩልና ኩሉ ከነመስግናም፡ ከነፍቅሮም፡ ክንሓልዮሎም፡ ከነኹብሮም፡ ብዝተኻለለና መጠን ክንድግፎም፡ ብእና ተሓገሩም ኪነብሩ፡ እንክእሎ ዘበለ ኩሉ ንምግባር ክንጽዕት አሎና። ነቶም አብ ሰደት ዘሎና፡ ካብቴ ገንዘብና ንላዕሊ፡ ሃለዋትና ኺፈልጡ፡ እንተ ተኻለለ ኹኣ፡ ነዛ ዓይኖም ኺርእዩና ሃረር ከም ዚብሉ ንገንዘብ። ስብ ነቲ ዚዘርእ ኪዓጽድ ግድን ስለ ዚኹኑ፡ ወለድና ምስ እነሓገሩ ንምረቕ፣ ብእግዚአብሄር ድግ ንባረኹ። “እባኻን እዴኻን አኹብር፡ ጽቡቕ ኪኹነልካ፡ አብ ምድሪውን ዕድሜኻ ኺነውሕ፡ እዚ ተስፋ ዘለዎ ቀዳማይ ትእዛዝ እዩ” (ኤፌ 6፡2-3)።

ወለድና፡ አብ ክንዲ ንርእዮም ንኣና እዮም ዚነብሩ እንተ በልና ዘይከሓድ ሓቂ እዩ። ዳርጋ ኹሎም ወለዲ፡ ዚነበሮም ትሕዝቶን ኩነታት መነባብሮን ብዘየገድሱ፡ ካብቴ ናቶም ዚበለጸ ንውሉዶም ብምሕባብ፡ እንተ ተኻለለሰ እናምሃሩ፡ በታ ዚፈልጥዎ መገድን አገባብን፡ ዚከእሉም እናወፈዩ፡ ንጽቡቕና፡ በቲ ዚመስሎም፡ ከምቴ ዚመስሎም፡ ከምታ ክእለቶም፡ በታ ዓቕሞም እዕብዮምና።

ይኹን እምበር፡ ገሌና፡ ‘ወለደይ አይትክእሎን ኢኻ፡ ደንቆሮ ኢኻ፡ ዓሻ ኢኻ፡ ብዓል እከለ እስከ ርአዮም’ እናበሉ እዕብዮምኒ ብምባል ንወለድና ክንወቅስን ክንከስስን ንነብር። ዝያዳ ኻልኣት ክንነፍዕ፡ ጸብለል ክንብል፡ ናይ ካልኣት ርእና ክንቀንእ፡ ንዓሕራዩ ካብእም ንላዕሊ ክንከውን፡ ክንዕወትን ክንመሓየሽን ስለ ዚደልዩና፡ ምናልባሽ፡ ከምኡ ዓይነት ዘረባታት ይወጃም ነይሩ ይኸውን፤ ስለምንታይ ምኃኑ ግና ክንርድእ ንፈትን። እዚ ሕጂ ሳላ ትምህርቲ ክንፈልጦ ክኢልና ዘሎና፡ ንሳቶም ይፈልጥዎ ነይሮም እንተ ዚኹኑ፡ እዚ ሕጂ ዘሎና መዳያት ንሳቶም እንተ ዚነብሮም፡ ምናልባሽ መካትዒ ነጥቢ ምሃለወና።

እዛ ነፍሰኻ ከተውጽእ ንኻልእ ምጥቃን ካብ አባና አዳም ዝተምሃርናያ ግናይ ጠባይ እያ። ንሱ ካብታ እም በሊዑ እግዚአብሄር ምስ ሓተቶ፡ ‘ናተይ በደል መዓስ ኩይኑ፡ እታ ዝሃብኪ ሰበይቲ እያ ለኪማትኒ’ ዘምስልስል ዓይነት ምክኒት ሂቡ። ‘እነስ ተወጺዐ፡ አተዓባብያይ ጽቡቕ አይነበረን፡ ወለደይ በዲሎምኒ’ ወዘተ፡ ዚብል ስብ፡ አብ ክንዲ ኪኸስስ ጊዜኡ ዜሕልፎ፡ ንጥቕሙ ኼውዕሎ፡ ኺዕወት፡ አረ ንኻልኣትውን አብ ከምኡ ዓይነት ኩነታት ተሸኽሎም ኺይተርፉ ኪሕግዝ ይክእል እዩ።

አተዓባብያና አብ ናይ መጻኢ ናብራና ዓቢ ጽልዋ አለዎ። እንተ ኹነ ግና፡ ‘አነውን ከም’ዚ ክገብር ነይሩንስ አይገበርኩን’ ድኣ ንበል እምበር፡

ንወለድና አይንወቀስ። ከነስተውዕሎ ዘሎና፡ ‘ተበዲለ’ እናበልና ንድሕሪት ኸንጉሳት፡ ወይ ከእ ‘ዝሓለፈ ሓሊፉ’ኢልና ንቕድሚት ኸንሰጉም፡ እቲ ምርጫ፡ ብምልኡ፡ ናትና እዩ። ነቲ ዚሓለፈ ንድሕሪት ገዲፍና፡ ‘አሃውን ቦቲ እግዚአብሄር ዚሃበኒ እኣምሮን ጉልበትን ክኸእሎ እየ’ ዚብል ትብዓት ብዚመልእ ኒሕ ንገሰግስ።

3. አሕዋትና

“ከብዲ አደ ጉራማይሎ” ከም ዚብልዎ፡ ካብ ሓደ አቦን ካብ ሓንቲ አደን ዝተወለድና አሕዋት፡ ኣብ ሓንቲ ቤት ሓቢርና እኳ እንተ ዓበና፡ ልክዕ ከምቲ መልክዕና፡ ጠባይና ድማ በበይኑ እዩ። እዚ ፍልልይ እዚ ኣብ ኩሉ ዘሎ ምዃኑ ተረዲእና፡ ክንፋቕር፡ ከከምቲ ባህርያትና ድማ ክንከባበር ወሲንና እንተ ዘይተበገሰና ኸእ፡ ኬጋጭወናን ኬቀያየመናን ዚኸእል ኩነታት ኼጋጥመና እዩ።

ብዚተፈላለዩ ምኽንያታት፡ ኣብ መንጎእም ምቅድዳው ዘይብሎም፡ ብፍጹም ዘይዘራረቡ አሕዋት ኣለዉ። ገለ ኻልእ ከእ ሓዎም ወዲ አዲእም እኳ ተሸጊሩ ኪጭነቕ እናረእይዎ፡ ቅጭጭ ዘይብሎም ተቐያይሞም ንዓመታት ዚነበሩ ኸእ ኣለዉ። ኣብዛ እዋን እዚኣስ ምስ አሕዋትና ጽቡቕ ፍቕርን ሕውነትን ኣሎና’ዶ፤ ዘይንፋቶ ወይ ከእ ዝተቐያየምና እንተ ድእ ኣለና፡ አይንዓሹ! ጊዜና ኣብ ዓለም ሓጻር ኣብ ልዕሊ ምዃና፡ መዓስ ከም እንፋኖ ኣይንፈልጥን ኢና። ስለዚ ሕጂ፡ ጊዜ ኸሎ፡ ንዘሎና ዘይምርድዳእ ፈቲሕና፡ ይቕረ ተባሃሂልና፡ ሰላም ንግበር።

ምስ አሕዋትና ዘሎና ምውሳእን ፍቕርን ንወለድና እውን ኣዘዩ ከም ዜገድሶምን ዘሓገሶምን እስተውዓልና፡ ኸይነጉህዮም፡ ብፍቕሪ ንመላለስ። ምስናይ እዚ፡ ነፍሲ ወከፍና፡ ፍቕሪ ንኹሉን ምስ ኩሉን ኪህልዎ መለኮታዊ ትእዛዝ እዩ። ንአሕዋትና ዘይነፍቅር ክነስና ንኻልእት እፍቅር’የ እንተ በልና፡ ሓቂ ዘይብሉ፡ ግብዝና እዩ። መጽሓፍ ቅዱስ፡ “ነቲ ዝረአዩ ሓዉ ዘየፍቅርስ፡ ነቲ ዘይረአዩ ኣምላኽ ኪፍቅር ኣይከኣሎን እዩ እሞ፡ ንሓዉ እናጸልእስ ንእምላኽ ኤፍቅር እዩ፡ ዚብል እንተሎ፡ ንሱ ሓሳዊ እዩ” ይብል። (1^{ይቲ} ዮሃ 4:20)

4. አዕሩኽና

ኣብ ህይወትና ብዙሓት እንቐርቦምን ምስእም ጊዜ እነሕልፍን ሰባት ኪህልዉና ይኸእሉ እዮም። ግና፡ ምኽሪ ኹን ደገፍ ምስ ዘድልየና፡ ቀሪብና እነማኸሮን እነካፍሎን፡ ብልቢ እሙን ዝኹን ዓርኪ ኪህልወና፡ ንደቀ’

ንስትዮ ድማ ሳንዳ ክትህልወን ኣድላዪ እዩ። ካብ ደቂ ተባዕትዮ ንሓዕሊ ኸኣ ደቂ ኣንስትዮ ሳንዳ ኺትህልወን የድልየን። እሞኹ ሓደ ግሩህ ሓታቲ 'እትእምኖ ዓርክኻ መን እዩ?' ኢሉ እንተ ዚሓተናስ ንመን ምስመና፤ ንሱኽ ከም ዓርኩ ገይሩ ዚሓስበና'ዶ እዩ፤ እዕሩኽ እንተ ድኣ ኬንናኹ እቲ ዕምቄት ኣቀራርባናን ኣፍልጦ ሓድሕድናን ከመይ፤ ክሳዕ ክንደይ እዩ፤

መጽሓፍ ቅዱስ ኣብ ምሳሌ 18፡24 "ብዙሓት ፈተውቲ ዘለዉዎ ሰብ ይጠፍእ፡ ግናኽ ካብ ሓው ኣብሊጹ ጥብቂ ዝኹነ ፈታዊ ኣለ" ይብል። እብ ሃገርና ዓርኪይ፡ ሳንዳይ ኪብሃል ከሎ ኣፋዊ ዘይኩነ፡ ተግባር ዚርእየሉ፡ ረዚን፡ ባህላዊ መሰረት ዘለዎ፡ ዓሚቑ ነገር እዩ። በዚ ሕጂ ዘበን ግና ትርጉም ዕርክነት ዚፈኹስ ይመስል።

ዓርኪ ኪብሃል ከሎ ንጽቡቕ ይኹን ንሕማቕ፡ ንሰናይ ይኹን ንእከይ፡ ብዙሕ ከጸልወና፡ ንዕኡ ድማ ክንመስል ኪገብረና ይኸእል እዩ። "መን ም'ኳንካ ክነግረካስ ምስ መን ከም እትኸይድ ንገረኒ" ዚብል ብሂል ከም ዘሎ፡ ብዛዕባ እቲ ንዕርክነት እንመርጽ ሰብ ክንጥንቀቕ ናይ ግድን እዩ። ስለዚ እዩ፡ መጽሓፍ ቅዱስውን ኣብ 2^ይ ቈረ 6፡14 "ምስቶም ዘይእምኑ ብሓደ ኣርዑት ኣይትጸመዱ" ዚብል። እምበኣርሲ፡ እቲ ዓርክና ዚኸውን ሰብ ኪህልዎ ካብ ዚግብእ ባህርያት ሓደት ምስ እንጠቅስ፡

- * ምስኢ መንፈሳዊ ሕብረት ኪህልወና ዚኸእል፡
- * ጽቡቕና ዚደሊ እምበር ብኣና ዘይቕንእ፡
- * ምስጢርና ንምዕቃር እንኣምኖ፡
- * ከም ዘሎናዮ ዚቕበሰና፡⁶⁹
- * ዚሓልየልና፡⁷⁰
- * ዜበራትዓና፡
- * ኣብ ዘድልየና ዙሉ ምሳና ደው ዚብል፤ ዘየግድዓና፡
- * ምስ እንጋጉ ዚእርመና ምስ እንስሕት ከኣ ዜቕንዓና እምበር ዘይፈርደና ዓይነት ሰብ ኪኸውን ኣለዎ።⁷¹

እብ መጽሓፍ ቅዱስ፡ ከምዚ ዚተጠቕስ ዓይነት ልባዊ ዕርክነት ዳዊትን ዮናታንን ከም ዚነበርም ኣብ 1^ይ መጽሓፍ ሳሙኤል 19-20 ነገብብ። ንጉስ ሳኦል ንዳዊት ኪቐትሎ ደልዩ ይጸናቶ ከም ዚነበረ፡ ወዱ

⁶⁹ A friend is one who knows us, but loves us anyway. Fr. Jerome Cummings.
⁷⁰ A friend is someone, who upon seeing another friend in immense pain, would rather be the one experiencing the pain than to have to watch their friend suffer. Amanda Grier.
⁷¹ A friend is one to whom one can pour out all the contents of one's heart, chaff and grain together, knowing that the gentlest of hands will take and sift it, keeping what is worth keeping, and, with the breath of kindness, blow the rest away. Arabic Proverb.

ዮናታን ግና ንዳዊት አዝዩ ዜፍቅሮ ዓርኩ ስለ ዚነበረ ከመይ ከም ዚተኸላኸለሉን ዜድሓናን ነንብብ። እቲ ዘገርም ድማ፡ ዮናታን አብ ክንዲ ንግስነት አቦኡ ንምውራስ ሀርድግ ምባልሲ፡ እቲ ንዳዊት ዓርኩ ሓልዩ ናብ ንግስነት ኬብጽሖ ምጽዓቱ እዩ። አብ ልዕሊ እዚ፡ ወላድዩይ እንድዩ ኢሉ ምስቲ ሕማቕ ሃቕና ናይ አቦኡ ከይሓበረ፡ ነቲ ግጥይ እተሓሰበሳ አቦኡ ድሓ እናነቐ፡ ብዛዕባ ቅንዕና ዳዊት የውሪ ከም ዚነበረ ንርኢ።

ንሕናኽ ከምዚ ዓይነት ናይ ዓርኪ ባህርይ ነንጸባርቕዎ፤ ከምኡ ክንኣምኖ አንኸእል ዓርኪኽ አሎና፤ መልስና አወንታዊ እንተ ደለ ኩይኑ ድማ፡ እቲ ዕርክነትና ቀጸሊዶ ወይስ ጊዝያዊ እዩ፤ ከምቲ ወርቂ ጽሩይ ምጃኑን ዘይምጃኑን ብጊዜ ዚፍለጥ፡ ፍቕሪ ኸአ ከምኡ፡ ሓቀኛን ልባውን፡ ወይ ንርእስ-ጥቕምን በለጽን ምጃኑ ዚፍለጥ ብጊዜ እዩ። ይዝከረኒ፡ አቦይ፡ ካብ ቍልዕነቲይ ጀማሩ፡ ደጋጊሙ፡ “ንዘይትውድሓ አይትጀምራ” ይብላኒ ነይሩ። እሞ፡ ንጊዚኡ አዕሩኽ እንገብር፡ ሕጂ ምስ እዚ፡ ድሓር ምስ እቲ፡ ግልብጥ-ግልብጥ ዚብሉ ዓይነት ሰባት እንተ ድሓ ኻንና መክሊትና አጽፊፍና ዘይንሕዝ፡ እዋናውያንን ምጃንና ነርኢ አሎና ማለት እዩ። መጽሓፍ ቅዱስ አብ ምዕሌ 17:17 “ፈታዊ ንኹሉ ጊዜ የፍቅር፡ ሓው ድማ ንጸገም ይውለድ” ይብል። ስለዚ፡ መዚንናን አስተውሂልናን፡ ንኹሉ ዘበንና እሙን ዓርኪ ዝኹነና ስብ መሪጽና፡ ነባርን ድልዱልን ዕርክነት ከህልወና ንጽዓት።^{72,73}

5. ጐረባብትናን መሳርሕትናን

አብ እዋን ሓደጋ ይኹን፡ ፍጡን ረድኤት አብ ዜድልየና ኪድግፋናን ኪረድኡናን ዚኸእሉ፡ ካብ ኣሕዋትናን ቤተሰብናን ንላዕሊ እቶም አብ ከባቢና ዚነበሩ ጐረባብትናን አብ ስራሕ ዓለም ምሳና ዚዋስኡ መሳርሕትናን እዮም። ስለዚ ድማ እዩ ቃል አምላኹ፡ አብ ምዕሌ 27:10 “ፈታዊኻን ፈታዊ አቦኻን አይትሕደግ፡ ብመዓልቲ ጸበባኻ ናብ ቤት ሓውኻ አይትኺድ፡ ካብ ርሑቕ ዘሎ ሓውስ አብ ቀረባ ዘሎ ጐረቤት ይሓይሽ” ዚብል። አብ ምዕራብ ሃገራት እንገብር፡ መብዛሕትና፡ ንጐረባብትና፡ ይትረፍዶ ክንቀርቦምንሲ፡ መን ምጃኖም እኳ አይንፈልጦምን ኢና፤ ነቶም ምሳና ዚሰርሑ መሳርሕትናውን ከምኡ።

ንግሆ ንስራሕ ክንወፍር ከሎናስ ተሓጉስናዶ ንኺይድ፤ ካብ

⁷² Be slow in choosing a friend, but slower in changing him. Scottish Proverb.

⁷³ Go often to the house of a friend; for weeds soon choke up the unused path. Scandanavian Proverb.

ምስቶም ኣብ ቤት ዘለዉ ሰድራ ቤትና፡ ምስቶም መሳርሕትና እነሕልድ ጊዜ ዚበዝሐ እዩ። ምስኣቶም ጽቡቕ ሕብረትን ምቅርራብን እንተ ድኣ ኣልዩና ኸኣ እቲ ብዛዕባና ዚሓሰብዎ ጽቡቕ ይኸውን፤ ክንፍለዮም ድማ ኣይደልዩን፤ ኣብቲ ቦታ ናይ ሰራሕና ድማ ሓጉስ ይህልወና። እቲ ተሓጉሰኻ እትገብሮ ኩሉ ኣሳልጦ ኣለዎ፤ ትሕጉሱ፡ እቲ ጊዜ'ውን ከይተፈለጠኻ ሕልፍ ይብል።⁷⁴

6. እንነብረሉ ዘሎና ሃገር

እቶም ኣብ ሃገር ሰደት እንነብር ዘሎና፡ ብሰደት ድኣ ንምጽኣዮ እምበር፡ እቲ እንነብረሉ ዘሎና ሃገር፡ ከመይ ከም እንርእዮን እንቅበሎን፡ ናትና ምርጫ እዩ ዚውሰኖ። ሃገር ሰደት እዩ ኢልና ከም ንኖት ክንነበር እንተ ድኣ መረጽና፡ ከም ሰደተኛታት ክንነብር ኢና። 'ዓዲ እንጌራ'ኻ እዩ ዓድኻ' እሞ፡ ኣብ ልዕሊ እቲ ገዲፍናዮ ዝመጸና ዓዲ ካልኣይ ዓዲ ከም እተዋህበና ክንቅበሎ እንተ ድኣ መረጽና ኸኣ፡ ከም ወጸእተኛታት ዘይኩነሱ፡ ከም ደቂ ቤት ድኣ ክንነብር ኢና። እዚ ኣብቲ ናብራና ምምሕያሽ፡ ኣብ ኩሉ መዳያት መነባብሮና ኸኣ ኣብ ምምዕባል ከነድህብ ይገብረና።

ሰለ'ዚ እቲ ዘሎናዮ ሃገር ደጊም ሃገርና፡ እቲ ህዝቢ ህዝብና፡ እቲ ሕብረተ-ሰብ ድማ ሕብረተ-ሰብና፡ ሰሪሕና እንበልዓሉ፡ ወይ ካብቲ ዘሎ በረኽት እንካፈለሉ ሃገር ከም ም'ዃኑ መጠን ብዛዕብኡ ኸንሓሊ፡ ግቡእና ኸንገብርን ክንውፍን ሓላፍነት ኣሎና። ነቲ እንነብረሉ ሃገር ማለት ድማ ንጥቕሚ ካልኣት ደቂ ሃገር ኢልና ብዓቕምና እንኸፍሎ መስዋእቲ ኪህልወና ሰናይ እዩ።

ኩሉ እቲ እንገብሮ ድማ ተመሊሱ ንዓና እዩ። ኣብቲ ሰሪሕና ወይ ኣብቲ ገንዘብ እንእትወሉ መዳይ ጥራይ ዘይኩነስ ከምቶም ካልኣት፡ ገለ እኳ ከይተኸፍሉ ዜገልግሉ ወለንታውያን፡ ንገለ ሕብረታት፡ ግብረ-ሰናይ ንዚገብሩ ትካላት ኩነ፡ ንኻልኣ፡ ክንሕግዝ ኣሎና። ንምሳሌ፡ ኣብ ቤት ትምህርታት ናይ ደቅና ወይ ከምኡ ገለ ኣኼባታት ኪህሉ ኸሎ፡ ንምሕጋዝ ፍቓደኛ ሰብ እንተሎ ይሓትቱ። ካብ እተዓዘብኩም ኸኣ፡ ካልኣት ኺጓዩ ኸለዉ፡ መብዛሕትና ኩፍ ኢልና ከነዕልል ኢና እንርእዮ።

⁷⁴ "Try not to be a person of success but rather to become a person of value." Albert Einstein

እምበኣር፡ ብሕልፊ መንእሰያት፡ ነቲ ዝኸብረሉ ዘሎኹ ዓዲ፡ ከምኡ ድማ ነቲ ከባብዩይ፡ ክውፍዮ ዝኸእል እንታይ ኣሎ፡ እጃመይከ እንታይ ኣዩ፤ ብዚብል ሕልና ዝእርሖም ኪሓቱ ኣለዎም። ደጋጊምና ከም ዝረኣናዮ እግዚኣብሄር ክክለትና፡ ኣተሓሳስባና፡ ድሌትና፡ ክሉ በበይኑ ገይሩ እዩ ፈጢርዎ፤ እዚ ኸኣ ኣቲ ሓደ ነቲ ሓደ፡ ምድግጋፍ ምስ ዚህሉ ክሉ ተገጣጢሙ ምሉእ ይኸውን። ሰለዚ፡ ነፍሲ ወከፍና እነበርክቶ ግደ ኣሎ።⁷⁵

ካብቶም ብስደት ኣብ ዚተፈላለዩ ሃገራት እንርከብ መብዛሕትና፡ ናይቲ ዘሎናዮ ሃገር ዜማነት ዘሎና፡ ወይ ከህልወና ኣብ ምጽባይ ዘሎና ኢና። እዚ ኸኣ ውሳኔና ኩይኑ፡ ብፍቓድናን ምርጫናን፡ ፈቲና እንኣትዎ

ድኣ እምበር ሰለ ዝተገደድና ኣይኩነን። ሰለዚ፡ ነቲ ዜማነት ክንቅበል ከሎና ዝኣቶናዮ ቃለ-መብጽዓ ብሓቂ እነተግብሮን እንነብረሉን ኪኸውን ኣለዎ። እቲ ዜጋ ናይ ኣመሪካ፡ ጀርመን፡ ሰዊድን፡ ኣውስትራልያ፡ ካናዳ ወይ ናይ ካልእ ምዃንና ተረዲእና ብልብና ክንቅበሎ ኣሎና። ነታ ሃገር ከም ሃገርና ክንነብረላ፡ ነቲ ህዝቢ ኸኣ፡ ከምቲ ዚኣቶናዮ ቃል ወይ ዝመሓልናዮ ኣገባብ ከም ህዝብና ክንቅበሎ፡ ብዓቢኡ ኸኣ፡ ትርጉምን ሓላፍነትን ናይቲ ዜማነት ምቕባልና ብልብና ክንፈልጦ ኣሎና። ቃል ምእታው ኪብሃል ከሎ፡ ኣቕሊልካ

ክርእ ዘይብሉ ረዚን እዩ።

ካብቲ ኣዝዩ ዜሕዝን፡ ገለ ገሌና፡ ብዙሕ ጽቡቕ ነገር እናተገብረልና እኳ ተገልቢጥና፡ ብዛዕባ እቲ እንነብረሉ ዘሎና ሃገርን ነቲ ምስኡ እንነብር ህዝብን ሕማቕ ክንዛረብ ንርከብ። መብዛሕትና፡ እታ ወረቐት ብምሓዝና፡ ሰለቲ እንረኽቦ ጥቕምታትን ረብሓታትን ምሕሳብ ኣንተ ዘይኩይኑ፡ ብዛዕባቲ ኣብ መንጉኡ እንነብር ህዝቢ፡ ሰለታ እንነብረላ ሃገር ግዲ ዘይብልና ኢና እንተ በልኩ ካብ ሓቂ ዝረሓቕኩ ኹይኑ ኣይስምዓንን። ልብና ዘይተቐበሎ ኹሱ፡ እቲ ናይ ሓንቲ ሃገር ዜማነት ምቕባልና፡ ግላዊ ጥቕምን ረብሓን ስለ ዝርከቦ ጥራይ እንተ ድኣ ኹይኑ፡ 'ተበለጽቲ'፡ ቡቲ ዝኣቶናዮ ቃል መሰረት ክእ 'ሓሰውቲ' ምዃንና ኢና እነርኢ። ምናልባሽ

⁷⁵ I like to see a man proud of the place in which he lives. I like to see a man live so that his place will be proud of him. Abraham Lincoln.

ነተን ዜግነት ዚግባና ሃገራት ነታልለን ከይገህሉ ንልብና ክንምርምር ይግባእ።

7. ምስ ኩሉ ዘሎና ፍቕርን ምቅርራብን

ተግባራዊ ሓልዮት ክንገብር ከሎና፡ እቲ ምስ ቤተሰብናን አዕሩኸትናን፡ ከምኡውን ምስ ካልኣት ዘሎና ፍቕርን ምቅርራብን ንኺመውቅ ምኽንያት ይኸውን። እዚ ድማ ከከምቲ ኣድላይነቱ፡ ሓቢርካ ጊዜ ምሕላፍ፡ ህያባት ምውህሃብ፡ ብገንዘብ ኩነ ብንዋት፡ ከምኡውን ብምኸሪ ምድግጋፍ ዚእመስሉ ነገራት የጠቓልል። ሓይሎ ካብ እዚ እቶም አቐዲምና እብ ዚሓለፈ ምዕራፋት ተጠቒሶም ስለ ዘበዉ ምድጋም ኣድላዩ ኣይኩንን። ስለዚ፡ ኣስዒብና ንዜድልዮ ሰብ ምብርታዕ፡ ከምኡ ኸእ ሓቢርካ ምምጋብን ምጽዋትን፡ ኣብ ዚብላ ሓላባት ጥራይ ነተኩር።

7.1. ንኻልኣት ምብርታዕ

እታ ዚዓበዩት ፍሕሶ ሰይጣን፡ ሰብ ተስፋ ኺቈርጽ ምግባሩ እያ። እቶም ኣብ ከምዚ ዚኣመስለ ኩነታት ዘለዉ ከእ፡ ጐረባብትና ወይ መላርሕትና፡ ኣብ ቤተ-ክርስቲያን እንርእዮም ወይ ኣብ ከባቢና እንረኽቦም ኪኹኑ ይኸኣሉ እዮም። እምበኣር፡ ናትና ዕዮ፡ ብሓይሊ መንፈስ ቅዱስ፡ ነቲ ተስፋ ቈሪጹ ዚተሓለሉ፡ ኣጀኻ ኢልና ዘድልዮ ምብርታዕን ምጽንናዕን እዩ።

በዛ ደቂቕ እዚእ፡ ምብርታዕ ኣድልይዎም ረድኤትና ዚጽበዩ፡ ምጽንናዕ ኣድልዮም ከእ እባና ቍሊሕ ዚብሉ ክንደይ ሰባት ኩን ኣብ ጥቓና ይህልዉ፤ 'ኣጀኻ እዚ'ውን ኪሓልፍ እዩ፡ በርትዕ! ስእን ዚብሎም ኣብ ናይ ኣእምሮ ጭንቀት ዚወድቁ፡ ኣሪ፡ ክሳዕ ነፍሶም ንምሕላፍ እኳ ዚበጽሑ እለዉ። ኣቓልቦና ኣብቶም ምጽንናዕ ዘድልዮም ብምግባር፡ ከም እንሓልዮሎምን እነፍቅሮምን ከነረእዮም ይግብኣና።

እግዚአብሄር፡ ብኣና ገይሩ፡ ንኻልኣት ምብርታዕን ምጽንናዕን ከህብ እንተ ኹይኑ፡ እታ ክንምሃራ ዘላትና ዓባይ ምስጢር፡ ጽን ኢልካ ምስማዕ እያ። ኣብ ልዕሊ እዚ፡ ኣቐዲምና፡ መንፈስ ቅዱስ ድኣ እምበር፡ ሰብ ከም ዘየጸናንዕ ክንርዳእ የድልየና። ንሱ ውሽጢ ልቢ ዚምርምር፡ ንዚጐሃዮ ኸኣ እንታይ ከም ዘድልዮ እነጸሩ ዚፈልጥ እዩ። ስለዚ፡ እብቲ እድላዩ ዝኹነ እዋን ጥራይ፡ እቲ መንፈስ እግዚአብሄር ኣብ ልብና ዘንበሮ ሓላባት ብሕጽር ዚበለ እገባብ ካብ ቃል እምላኽ ከነካፍል፡ ወይ ናይ ተመኸሮ ምስክርነት ክንህብ ጽቡቕ ይኸውን። እንተ ዘይከወይኑ ግና ኣብቲ

ምጽንናዕና፡ ኣብ ክንዲ ብመሪሕነት መንፈስ ቅዱስሲ፡ ካብ ገዛእ ርእሰና ጥራይ እንዛረብ እንተ ድኣ ኹንና፡ ከምቶም ኣዕሩኽ እዮብ ኢና እንኸውን። ንሳቶም በብዚመስሎም ተዛሪቦም፡ ንእዮብ ኣብ ልዕሊ መከርኡ ድኣ መከራ ወስኹሉ እምበር ከጸናንዕዎስ ከቶ ኣይከኣሉን።

መጽሓፍ ቅዱስ፡ ኣብ መልእኽቲ ያእቆብ 3፡ 5-10፡ ብዛዕባ ልሳን ኪዛረብ ከሎ፡ “ልሳን ንእሸቶ ኣካል እያ እሞ ብዓቢ ነገር ትምካሕ። እንሆ ንእሸቶ ሓዊ ኸንደይ ዓቢ ዱር ዘይተንድድ። ልሳንውን ሓዊ እያ” ይብል። እዚ፡ እቲ እንዛረቦ ቃላት ኣብ ሀይወት ካልኣት ዓቢ ግደ ከም ዘለዎ ተረዲእና ክንጥንቀቕ ከም ዚግብእና፡ እንተ ዘይተጠንቂቕና ኸኣ ኣብ ክንዲ እነበራትዕን እንጸናንዕን፡ በታ ሓዊ ዝኹነት ልሳንና ንብዙሓት ክንጭርግና ከም እንክእል እዩ ዚነግረና።

ግንይ ኣዘራርባ ተዛሪብና እኳ ነቲ ጌጋ ናይቲ ዚተዛረብናዮ ንኸይንፈልጦ ንኸእል ኢና። ስለዚ፡ እንታይ፡ ብኸመይ፡ መዓስ፡ ኣበይ፡ ንመን ከም እንዛረብ ክንፍልጥ፡ ኩሉ እዋን፡ ነቲ ቃላትና ክንጸጸ፡ ዚቐርቡና ሰባት ዚብሉና ድማ ጽን ኢልና ክንስምዕ የድልየና።

7.2. ሓቢርካ ምምጋብን ምዝናይን

ከም ስድራቤት መጠን ይኹን፡ ከም ኣዕሩኽን ፈተውትን፡ ሓቢርካ እንጌራ ምቕራስ ብዘያዳ ክንቀራረብ ይገብረና። ስለዚ፡ “ጊዜ ኸሎካስ ጊዜ ኣይትጸበ” ከም ዚብሃል፡ ድሓር ጣዕሳ ኸይኩነና፡ ነቶም ፍቕርና ኸክርእዮም ዝግብእና ጊዜ ኸሎ፡ እቲ ኸንገብሮ እንኸእል ኩሉ ንግበሮ። በቲ እንኸእሎ ጊዜን ኩነታትን፡ ስድራ ቤትና ይኹኑ ፈተውትና፡ ካልኣትውን ኣብ ቤትና መጺእም ምሳና ኪስሕቑን፡ ኪክዩን ክፋት ቤትን ክፋት ልብን ይሃልወና።

ንሕናውን ከምኡ፡ ኣብ ቤት ኣዕሩኽናን ፈተውትናን ኪድና ምስእም ሕብረት ኪህልወና ባህታና ይኹን። ግና፡ ብዘይእዋኑን ብሃንደበትን፡ “ንዑ ድኣ፡ ነውሪዩ! ከዩላገስካ ኣይክዩድን እዩ፡ እተዉ” እናበልካ፡ ብዘይ ምሕሳብ ዚግበር ኪኸውን የብሉን። ምክንያቱ፡ ብሕልፌ እኳ ድኣ ኺደጋገም ከሎ፡ ኣብ ሓዳር ጸገም ኪፈጥር ይኸእል እዩ። ስለዚ፡ ምስ ብዓልቲ ቤትና ወይ ብዓል ቤትና ተላዚብና ብመደብ እንገብሮ ይኹን።

ሰባት ዓዲምና፡ ኣብ ቤትና ኸነእንግድ፡ ምስእም ድማ ጽቡቕ ናይ ሕብረት ጊዜ ክህልወና፡ ክንሰሓቑ፡ ክንድስት እናደስና፡ ንምትግባሩ ኣኸብድ ዘብልዎ፡ ኺእለዩ ዘለዎም፡ ልምዳውን ባህላውን፡ ጸገማት ኣለዉ። ገለ ካብእቶም፡

* ብዙሕን ዚተፈላለዩ ዓይነት ምግብታት ክንክሽንን ክንቅርብን ስለ እንደሉ፡ እቲ እንቅርቦ ትሕዝቶ ኣኺሉ ዚተርፍ ክሰሉ፡ እኹል ከይኑ ኣይረእየናን።

* ብዛዕባ ጽሬት ቤትና ካብ ዚግባእ ንላዕሊ ንጭነቕ።

* ከምቲ እንብሀጉን እንምሓዮን ክንክሽን፡ ነዊሕ ጊዜ ዚወስድን ኣድካምን ስለ ዚኹን ምቹእ ጊዜ ክንጽበ ጊዜ ይሓልፈና።

ዝጠቐስናየን ጸገማት፡ ነንበይን ክነሰን ሓደ ሓባር ረጃቢ ኣለወን፤ ነፍሲ ወከፊን፡ እቶም እንዕድሞም ሰባት 'ከይብሉና' ብዚብል ኣተሓሳስባ፡ ኣብ ዘዩድሊ ሸገርገርን ምጭናቕን፡ ድኻምን ክንእቲ ይገብራና። ኢጋይሽና ኣእንጊድና ድሕሪ ምፍናውና፡ 'እቲ ምግብ' ፈትዮሞዶ፤ ቤትናኹ ከመይ ኩን ረኽብሞ?' ... ወዘተ፡ ብምባል፡ ኣብ ዘዩድሊ ሓሳብን ምጭናቕን እንኣቱ እውን ሓደት ኣይኩንናን።

እቲ ቀንዲ ነገር፡ እቲ ዘሎና እንቅርቦ፡ ሓደት ይኹን ብዙሕ፡ ብዘዩገድሱ፡ ምስ ካልኣት ሓቢርና ንምክፋል፡ ቦቲ ሕብረት ከኣ ባህ ኪብለናን ነንሓድሕድና ክንቀራረብን፡ ክንዛን ምዃኑ ክንዝክር እሎና። እንተ ዘይከይኑ ከምቲ ኣቐዲሙ ዚተጠቐስ፡ ውጽኢቱ ድኻም፡ ዕላማ ናይቲ ኢጋይሽ ተቐቢልካ ምእንጋንድ ከኣ ትርጉሙ ዚሰሓተ ይኸውን።

ብኻልእ ወገን ምስ እንርእዮ ኹእ፡ እቲ ሸገርገርን ምሽቓልን ካብቶም ተዓዲምና እንመጽእ ዚነቐለ እዩ። ገሌና፡ ኣብ ክንዲ ቦቲ ዚተቐረበልና ሸቫይ እነመስግን፡ ቦቲ ዚነበረና ናይ ሓባር እዋን ከኣ ባህ ኢሉና እንፋና፡ ብዛዕባ እቲ ዚተቐረበልና ምግቢ ዝጐደለ፡ እንታይ በዝሓ፡ ኣቓሑ ቤትን እቐማምጥኡን፡ ነቐልብ።

8. ዜጋጥመና ምግርጫዋት

ምስ ዚኹን ይኹን ሰብ፡ ዝነበረና ፍቕርን ምቅርራብን፡ ብዚተፈላለዩ ምክንያት ኪዝሕትል ይኸእል እዩ። እዚ ኹእ፡ ንምሳሌ፡

* ብገለ ምክንያት ምስ እንጋጮ ወይ ምስ እንቅዩም፡

* ሰብ ዚተቐየመና ስለ ዚመስለና፡ ብይመስለኒ ምስ እንረሓሓቕ፡

* “ካብ ዓይኒ ዚገለለ ካብ ልቢ ገለለ” ከም ዚብሉዎ፡ ብሰንኪ ርሕቀት ቦታ ምስ እንረሳሳዕ፡

* ክንገብሮ እናደለና ወይ እናሓሰብና፡ ብዘይገበርናዮ ስለ እንሓፍር፤ ንኣብነት፡ ሓደ ኣብ ሓዘን ምህላዉ ሰሚዕና ስለ ዘይበጽሕናዮ ወይ ስለ ዘይደወልናሉ፡ ድሓር ምርኣዩ ስለ ዚኸብደና፡ ባዕልና እናረሓቕና ስለ

እንኸይድ፡ ኪኸውን ይኸእል።

መጽሐፍ ቅዱስ፡ አብ 1^{ይቲ} ጴጥ 4፡8 “ፍቕሪ ብዝሒ ሓጢአት ትኸድን እያ እሞ፡ ቅድሚ ኸሉ አብ ንሓድሕድኩም ሃልሃል እትብል ፍቕሪ ትሃሉኹም” ይብል። ስለዚ፡ እብ ሓዳርና ምስ ደቅና፡ ምስ ቤተ-ሰብና፡ እዕሩኹትና፡ መሳርሕትና ይኹን ጉረባብትና፡ ሃልሃል እትብል ፍቕሪ ኪትህልወና እምበር ፍቕርና እናዛሕተለት ክትከይድ አይንግደፋ። ብምግዳፍና፡ አምላኸውን ባህ አይብልን እዩ። እብ ዚቕጽላ ንኡስ አርእስትታት ብዛዕባ እታ ቀንዲ፡ ንፍቕርና ኪዝሕትልን ኪጠፍእን ሰሪ እትኸውን፡ ‘ምግርጫው’፡ ሰፍሕ ብዘበለ እግባብ ተጸሒፉ አሎ።

8.1. ምኽንያት መገራጨዊና

እብዛ ዓለም ክሳዕ ዘሎና፡ ከም ሰባት መጠን አብ መንጉና ዘይምርድዳእ ኪህሉ፡ አብ ምግጫው ከእ ክንበጽሕ፡ ዚነበረን ዘሎን እዩ። አዕሚቕና እንተ ሓሲብናሉ ኸኣ፡ ካብ አተሓሕዛን አጠቓቕማን እቲ ዝተዋህበና ትዕድልቲ መክሊታት ማለት፡ ብሓፈሽኡ ብዛዕባ ገንዘብና፡ ደቅና፡ ህይወትና፡ ቤተ-ክርስትያንና ጉዳይ ዚነቐለ ኢና አንጋራጮ። ስለዚ፡ ምኽንያት እቲ ዘይምርድዳእናን ምግርጫውናን፡ ብዛዕባ ሰራሕና፡ እብ ሓዳርና፡ ምስ ብዓልቲ ቤትና ወይ ደቅና፡ ምስ ቤተ-ሰብና፡ አዝማድና ወይ ፈተውትና፡ ወይ ብዛዕባ ኪኸውን ይኸእል።

ዚኹን ይኹን ግና፡ እቲ ዘይምርድዳእን ግርጭትን፡ ምስ እቶም እንፈትዎምን እንእምኖምን ሰባት፡ ወይ እብ ቤተ-ክርስትያን ዜጋጥመና ኪኸውን ከሎ አዝዩ ኪኸብደና ይኸእል። ምኽንያቱ፡ እቲ ካብ እቶም እንፈትዎምን ካብ እብ ቤተ-ክርስትያን ዘሎ ሰብን አንጽቦዩ ስናይ ጥራይ ስለ ዝኹን በዚ ንሰምብድን ንጉህን። ግና፡ ናይ ቤተ-ክርስትያን ሰብውን እንተ ኹን ከምዚ ኸማና ሰብ ድኣ እምበር ጉድለት ዘይብሉ መልእኽ ከም ዘይኹን ክንርስዖ የብልናን። እቲ ካብ ኩሉ ዚመረር ኩይኑ እንረኽቦ ግና፡ እቲ ምግርጫው፡ እብ ሓዳርና ወይ ምስ ደቅና ኪኸውን ከሎ አዩ።

እቲ ምኽንያት መንቀሲ መገራጨዊና እኳ ዚተፈላለዩ ኪኸውን እንተ ኸእለ ክልተ ክንጠቅስ፡

ሓዲ፡ ካብ ሰባት ገለ ተጸቢናስ ከምቲ ዝተጸበናዮን ዝተመነናዮን ስለ ዘይገበሩልና እዩ። ምናልባሽ ገንዘብ ወይ ጊዚእም ኪህቡና፡ ኪበጽሑና፡ እብ ጊዜ ሓዘንናን ሓጉስናን ተኻፈልቲ፡ እብ አዋን ሽግርና ኸእ ምሳና ደው ኪብሉ ተጸቢናስ፡ እብቲ ዝደለናዮም እዋናት ስለ ዘይገበርዎ ኪኸውን ይኸእል። ግና ብቲ እተጸበናዮም አዋን፡ ንሳቶም እብ አንታይ ዓይነት

ኩነታት ከም ዚነበሩ ብፍጹም ክንፈልጥ ስለ ዘይንኽእል፡ እብ ክንዲ እብ ህዉኽ ግምታዊ ፍርዲ ምእታው፡ እንታይ ኩን ኢጋጢምዎ ይኸውን፤ ዚብል ሓልዮታዊ ሕቶ እብ እእምሮና ምስ ኪቐድም፡ ውጽኢቱ ከሉባዕ ስናይ ኩይኑ ንረኽቦ። ስለዚ፡ ምክንያት ናይ እቲ ስለምንታይ ከምቲ ዚበልዎ ዘይገበሩ ወይ ዚተጋገዩ ንፈልጦ ኹይኑ እኳ እንተ ተስምዓና፡ ካብእም ከይስማዕናዮ ርግጽኛታት ክንኸውን እይንኽእልን ኢና። ስለዚ፡ ቅድም ክንሓቶም፡ ድሓር ከእ ጽን ኢልና ክንስምዖም እሎና።

ካልኣይ፡ ካብ ፍልልያት ናይ አተዓባብያ፣ ባህርያት፣ ዕላማን ሓሳባትን፡ ወይ ካብ ዚተደጋገመ ጌጋ ዚጅምር እዩ። ንእብነት፡ እቲ ጥንቁቕ ነቲ ዘይጥንቁቕ፡ እቲ ጽፉፍ ነቲ ዘይጽፉ፡ እቲ ብስዓቱ ዚርከብ ነቲ ዚድንጉ ምጽማም ይኸብደ። ከሉ ስብ ከማና ኪኸውን ብፍጹም ዘይከኣል ምኃኑ ተገንዚብና፡ ፍልልያትና እናስተብሃልና ክንረዳዳእን ክንጸዋወርን የድልየና። ምስናይ እዚ፡ ነቲ ብዙሕ እገዳሲ ኣይኩነን እንብሎ ነገራት ድማ፡ ሸለል ምባልና ረብሓ ከም ዘለዎ ክንፈልጥ እሎና። ነቲ ብርግጽ ኪልወጥ ዘለዎ ሕማቕ ባህርያት ግና፡ ካብና ቀንጢጥና ከኣልግሶ እምበር ሒዘናዮ ክንኑብር የብልናን። ንምሳሌ፡ ገሌና፤

- * ምስ ጽላሎትና እኳ ከይተረፈ እናተባእስና እንኸይድ፤
- * ንኻልእ ስብ ከነጉሂ ሰጋእ ዘይንብል፤
- * ዓው-ዓው ብምባል ነፈራርህ፤
- * ካልኣት ስለ ዘሕዘንና ባህ ኢሉና እንሕጎሱ፤
- * ተበእስቲ፡ ናግራማት፡ ክሳዕ ክንተሃራረም እንህንደድ ዓይነት ሰባት ኢና።

8.2. ጥቕምን ጉድኣትን ግርጭት

ዘይምርድዳእ ቀጺሉ ኸእ ምግርጫው፡ ድሓር እብ ባእሲ ክሳዕ ዜብጽሕ ዚዓቢ ጉዳይ፡ መብዛሕትኡ ሃንደበት ዚጅመር እዩ። ግና ዘይምርድዳእ ግናይ እኳ እንተ ኹነ፡ ተዘራሪብና ክንፈትሖ እንተ ድኣ ኸኢልና ስናይ ፍረ ይርከቦ። ምክንያቱ፡ ካብ ዘይምርድዳእ ናብ ምርድዳእ በጺሕና ነቲ ሽግር ኸንፈትሖ ምኽእልና ጥራይ ንባዕሉ ዓወት እዩ። ምስናይዚ፡ ተዘራሪብና ጽቡቕን ጤቓምን ውሳኔ ንስናይ ለውጢ ኸንገብር ብምኽእልና፡ ብዘያዳ ንቀራርብ፡ ዝክበርና ፍቕርን ሓድነትን ከእ ካብቲ ዝክበር ንሳዕሊ እናደልደለ ይኸይድ።

ብእንጸሩ፡ እብ ውሽጥና ሒዘናዮ ትም እንተ ድኣ ኢልና፡ ወይ ተዘራሪብና ብምርድዳእ ክንፈትሖ እንተ ዘይክኢልና፡ እቲ ንእሽቶ ዚነበረ ጉዳይ ይዓቢ። እብ ልብና ውዒሉ ምስ ሓደረ ከእ፡ ስራውር ሰዲዱ ሕማቕ

ፍረ ይፈራ፣ ሽዑ ምምንጽሱ የሸግረና። መወዳእትሉ፡ አብ ክንበጽሐ ዘየድሊ ጽልእን ቂምን፡ አብ ምፍዳይ ሕነን ከይተረፈ ኸንኣቱ ይገብረና። ከም'ቲ ቃል እምላኽ አብ ኤፌሶን 4:26፡ “ኩርዩ ሓጢአት ከእኔ ኣይትግበሩ። አብ'ቲ ኸራኹም ጸሓይ ኣይትዕረብኩም” ዚብሎ፡ እግዚአብሄር'ውን እቲ ምኩርራይ ባህርያዊ ምዃኑ የዘክረና፣ ግና አብ ልብና ሒዝናዮ ክንውዕልን ክንሓድርን ከም ዘይብልና ኸእ ይነግረና።

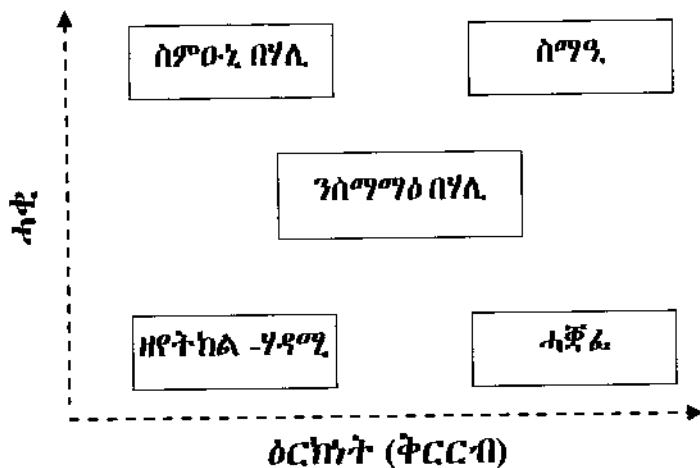
እቲ ምስ ዚኹነ ሰብ ዜጋጥመና ዘይምርድዳእ አብ ማእከልና መንቅፅ ኪፈጥር ዚኸእል እዩ። ከጸናቶ ዚጸንሐ ስይጣን ድማ፡ ከም ፈታዊ፡ ገሰ ሓሳብ ሰው እናበለ፡ ብሰላሕ መላሕ አብ ማእከልና እትዩ፡ ነታ መንቅፅ ጋግ ክላፅ እትኸውን የግፍሓ፣ በዚ ምፍልላይ ይመጽእ። ሃዋርያ ጳውሎስ ንሰብ ቈረንቶሱ፡ “ግናኺ ሰይጣን ከይብለጸልና፡ ውዲቱ ኣይንስሑቶን ኢና” (2ይ ቈረ 2:10) ይብሎም። ውዲት ሰይጣን፡ አብ መንጎና ባእስን ምፍልላይን ምፍጣር ምዃኑ ፈሊጥና፡ ከልላሳ፡ ከነለልዮ የድልየና። እምበኣርሲ፡ አብ መንጎና ገሰ ዘይምርድዳእ ምህላዉ ምስ ተገንዝብና፡ ሰይጣን፡ አብ መንገቡ እትዩ ፍቕርና ንምፍራስ ስርሑ ክላፅ ዚጅምር ኣይንጸበ። ዚተጋናዮ እንተ'ሉ ኹብርሃልና፡ ዝነበረና ፍቕርን ሓድነትን ሰላምን ኺምለስ አብ ምርድዳእ ዜብጽሕ መገዲ ኸርእየና፡ ክንገብር ዘሎና ኸንገብር ኺድግፈና፡ ብጸሎት ናብ እምላኽ ንቕረብ።

8.3. አፈታትሓ ዜጋጥመና ምግርጫዊነት

አቐዲሙ ከም ዝተጠቐስ፡ አብ ሓዳርና፡ ምስ ደቅና፡ ምስ ቤተ-ሰብና፡ ምስ ኣዕሩኽና፡ ከምኡ'ውን አብ ቦታ ናይ ስራሕና፡ በብእዋኑ ዚገጥመና ምግርጫዊነት አሎ። ዚኹነ ግርጭት፡ አብ'ቲ ምፍጣሩ ይኹን ምፍትሑ፡ ከሉ ጊዜ፡ ባህርያትና ዓቢ ግደ አለዎ። ካብ ባህርያትና ዝተላዕለ ድማ ሓሙሽተ ዓይነት አፈታትሓ ምግርጫዊነት ንጥቀም። አብ ገዛእ ርእሰና ብምትዃር ከእ፡ ካብዘን ሓሙሽተ ብብዝሒ እንጥቀመላ ኣየነይተን ምዃና ከነለሊ ንፈትን።

1. ስምዑኒ ብሃሊ፥

ሰብ ባህ ይበሎ ኣይበሎ ብዘየገድሱ፡ ‘ሓቃ ድእ ትውጻእ’ ብሃሊ፡ ብዛዕባ እቲ ዘለዎ ዕርክኽት ዘይኩነስ ብዛዕባ እታ ሓቂ ድእ ተገዳስነት ዘርኢ እዩ። ስለዚ ብስልጣን ዚዛረቡ ክትዕ ድማ ዚፈቱ ዓይነት ሰብ እዩ።

2. ስማዒ፤

ብዛዕባ እቲ ዘለዎ ዕርክነት፡ ከምኡውን ብዛዕባ እታ ሒዝዎ ዘሎ ሓቂ ኣዝዩ ዚግደስ እዩ። ካብ ሓደስ ክልተ ርእሲ ድኣ ይበልጽ ሰብ ዚብል ከኣ፡ ብኸፋት ልቢ ዚሰምዕ፡ ኪምሃር ከእ ዚደሊ ዓይነት ሰብ እዩ።

3. ንስማማዕ ብሃሊ፤

ህወ-ክትን ግርጭትን ባህ ዘይብሎ እዩ። ነቲ ዘለዎ ዕርክነት ንምዕቃብ፡ ንሓቂ እብ ዋጋ ዕዳጋ ዘእቲ፡ 'ንሰኻ እይትወጸዕ እሃውን እይወጸዕ' ዚብል ዓይነት እዩ።

4. ዘየትክል (ሃዳሚ)፤

ብዛዕባ ኣታ ሓቂ ኹነ፡ ብዛዕባ ዘለዎ ዕርክነት ብዙሕ ዘየገድሶ ዓይነት እዩ። ሰለኪ፡ ጽባሕ ወይ 'ሓደ እዋን ተዘራሪብ ክፈትሖ እየ' ዚብል፡ ወይ ኣርእሱቲ ኣናቕያየረ፡ ናብ'ዝን ናብ'ትን ዚሃድም እዩ።

5. ሓጃፊ፤

ንኹሉ ኹሐጉሱ፡ ብኹሉ ኹፍቶ፡ ንኹሉ ሕራይ ዚብል ዓይነት ሰብ እዩ። ሰለኪ፡ ሓንትስ ሰብ ድኣ ይተሓጎስሉ፡ እቲ ዕርክነቱ ኸእ ይተዓቀበሉ እምበር፡ እታ ሓቂ ከትጉዕጸጽ እኳ ኣናረኣየ ካብ በልካስ ወይ ካብ ደለኻይሰ' ብምባል ትም ዚብል ዓይነት ሰብ እዩ።

ሓደ ዛንታ እሎ፤ ክልተ ሰባት ፈጸሙ ዚተፈላለዩ ርኣይቶ ሓደ ሓሳብ ሒሞ እናተኻትዑ፡ ንሓደ ሓላፍ መገዲ፡ ሰብእይ ጸዊዖም፡ መኖም ቅኑዕ

ከም ዚነበረ ኸነግሮም ሓተትዎ። እቲ ሰብአይ ከአ ሓሳብ ክልቲኦም ሰማዑ፡ ነቲ ሓይ “ቅኑዕ ኣሎኻ”፡ ነቲ ኻልኣይ ከአ “ንሰኻውን ቅኑዕ ኣሎኻ” በሎም። ሸዑ ኪዕዘብ ዚጸንሐ ሓይ ኻልእ፡ “ሰማዕ እንዶ፡ ክልቲኦም ከመይ ኣሉም ቅኑዓት ኪኹኑ ይኸእሉ፤” እንተ በሎ፡ “ንሰኻውን ቅኑዕ ኣሎኻ” በሎ። ከምዚ ዓይነት ሰብ፡ ንሓቂ፡ ወይ ንቅኑዕ ዚብሃል ነገር ኣብ ግምት ዘየእቱ፤ ሓንተሰ ሰላም ድኣ ይኹን፡ ሰባት ከአ ይፍተውዎ እምበር፡ ነቲ ሓቂውን ንዕጺጽ፡ ንኹሉ ሓቕ፡ ኪኸይድ ዚደሊ ሰብ እዩ።

ባህርይ	ጽቡቕን ጠቓሚ ዚኹነሉን ኩነትን	ግናዩን ዜስዕቦ ጉድኣትን
ሰምዑ በሃሊ	- ርግጽኛ ንዚኹንካሉ ጉዳይ፡ - ኣዝዩ ቅልጠፍ ውሳኔ ኣብ ዘድልየሉ እዋንን ኩነታትን ይጠቅም።	- ኩሉ ሕራይ ዚበሰካን ዚፈርሃካን ትኸውን፡ - ካልኣት ባዕሎም ከይውስኑ፡ ንዓኻ ዚጽበዩ ይኹኑ።
ሰማኒ	- ድልዳል ሕብረት ኣብ ዚድልየሉ እዋን ይጠቅም። - ሰባት ሓሳባቶም ኪገልጹ ከይፈርሁ፡ ነቲ እትውሰኖ ኸአ ባህ እልዎም ንኪቐበልዎ ይሕግዝ።	- ምውሳኔ ዘጸግመካ፡ - ንምውሳኔ ነዊሕ ጊዜ እትወስድ፡ - ዘሉካ ስልጣን ኸትጥቀም - ዘይትኸእል ዓይነት ትኸውን።
ንሰማማዕ በሃሊ	- ብኸእሰትን ፍልጠትን ማዕረ ኣብ ዝኹንካሉ እዋን ወይ ኩነታት ይሕረ። - ድሌት ናይ ካልኣት ትፈልጥ፡ ንሰኻውን ኣይትጉዳእን።	- ንሓቂ ኣብ ዋጋ ዕዳጋ ተእትዋ፡ - መርገጽ ዘይብልካ ትኸውን፡ - ንውድድራዊ ባእሲ ሰሪ ኸትከውን ትኸእል።
ዘየትክል ሃዳሚ	- ቀንጠመንጢ ንዚኹን፡ ጊዜ ወሲድካ ኸትሓሰበሉ ኸአ ዚድሊ፡ ንሓጺር እዋን ሰባት ኪዝሕሉ ንምግባር፡ - ሰላም ንምፍጣር ይጠቅም።	ዘይትዛረበሉ እንተ ድኣ ኹይኑ፡ ኣብ ልብኻ ሱር ይሰድድ፡ ንሓይልኻ ድማ የድከም።
ሓጺሩ	- ካብ ጌግኡ ባዕሉ ኺምሃር ንዚኸእል ሰብ ዕድል ንምሃብ፡ - ካልእ ጊዜ ንኸትዘረረብ፡ - ርከብ ንምድልዳል፡ ሰላም ንምፍጣር ይሕረ።	- እናመረረካ ይኸይድ፡ - ሰባት ይብለጹልካ፡ - ንኹሉ ሕራይ ሰላ ትብል ኩሉ ሰብ በብመገዱ ይኸይድ እም፡ ዕግርግር ይፍጠር።

ካብዞን ኣብ ላዕሊ ዝረኣናዮን ሓሙሽተ መገድታት ኣፈታትሓ ግርጭታት'ሲ እየነይተን ትሓይሽ፤ ምላሽ ናይዛ ሕቶ እዚኡ ነፍሲ ወከፈን፤ ጠቐምቲ ኩይነን ዚርከባሉ ዙነትን እዋንን ኣሎ። ስለዚ እቲ ዚበሰጸ፡ ከከም እቲ ዙነታቱ፡ እብ ገሊኡ ሕራይ በሃልቲ፡ እብ ገሊኡ ሰማዕቲ፡ እብ ገሊኡ ስምዑኒ ብሃልቲ፡ እብ ገሊኡ ኸእ ንሰማማዕ ብሃልቲ፡ ወይ ካብ ነገር እንሃድም ብምዃን፡ ንዚተፈጥረ ግርጭታት ብጥበብ ክንኣሊ ንኸእል። ነየነይተን ከም እንጥቀም ንምፍላጥ ግና፡ ምስ መን ንዘራረብ ከም ዘሎና፡ እቲ ዘሎ ህዋሁው ከመይ ምዃኑ፡ ከምኡ ኸእ ዕላማ ናይቲ ክንበጽሖ ተደልዩ ዘሎ ነጥቢ ወሳኒ ምዃኑ ኣቐዲምና ክንግንዘብ ኣሎና። ዙሉ እዋን ንሓንቲ ካብእን ጥራይ እነተግብር እንተ ድእ ኷ንና፡ ውጽኢቱ ዘየድምዕ፡ ነቲ ኸነታት ከእ ዜብእስ ይኸውን።

8.4. ልማድ ክንገብር ዘድሊ

8.4.1. ካብ ምግርጫው ኣይንህደም

መብዛሕትኡ ጊዜ ካብ ግርጭት ምህዳም እታ ቅልል ዚበለት መውጽኢት ኩይና ስለ እንረኽብ፡ ንጓሂና ካብ ቤተ-ሰብናን ፈተውትናን፡ እረ ብሃልቲ ቤትና ወይ ብሃል ቤትና እኳ ንሓብኡ። ካብእቶም ዚቐርበና ሰብ ከም ዘየልዕ እናፈለጥና፡ እብ ክንዲ ተዘራሪብና መፍትሒ ክንረኽበሉ እንፍትን፡ እፍና ለጉምና፡ ከም ምስጢር ኣብ ልብና ዓቕርና እንሕዞ ሒደት ላይኩናን። መብዛሕትኡ እዋን፡ ዘይምርድዳእ ኪህሉ ኸሎ፡ ወይ ምስ እንጋጮ፡ እቲ ክንሃድም ዚገብረና ፍርሂ እዩ። እቲ ዘፍርሃና ድማ፡ ምናልባሽ፡

- * ከይንጽላእ፡ ዕርክነትና ከይሃስስ፡
- * ካልእ ሰብ ከይሰምዖ፡ ከም ምስጢር ክንሕዞ፡
- * ጌጋ ተዛሪብና፤ ሰብ ከይነጉሂ ወይ ክይንጉድእ፡
- * 'ዚርድእኒ ሰብ የሎን' ኢልና ስለ እንሓስብ፡
- * ፍረ ወይ ውጽኢት ዘይብሉ ዓይነት ክትዕ ኩይኑ ስለ ዝርኣየና፡
- * ንእምላኽ ከይነሕዝን፡ ኪኸውን ይኸእል።

ከምዚ ዓይነት ምኽንያታት መፍትሒ ኹምጽእ ላይክእልን እዩ። ስለዚ፡ እቲ ዘይምርድዳእ ይኹን ምግርጫው ንኺፍጠር ምኽንያት ዚኹን ነገር ኸይላዕረረ፡ ብዓንተብኡ፡ ከመይ ብኸመይ ከም እንኣልዮን እንፈትሖን እናሓስብና፡ ተቢዕና፡ ግልጺ ኷ንና ክንዘራረበሉ ኣሎና።

8.4.2. ጽን ኢልና ንስማዕን ነረጋግጽን

እቲ ዘይመረዳድኢና ጉዳይ እብ ይመስለኒ ጥራይ ዚተመስረተ፡ ጭብጢ ዘይብሉ ኸይከውን፡ ብኣእምሮና ንኹሉ ውድእ ኣቢልና እብ ምሕራቕ ኣቲና፡ ድሓር ዘጣዕስ ዘረባታት ቅድሚ ምድርባይና ከነረጋግጽ ኣሎና። ምእንት'ዚ፡ ንኹሉ ክንፈልጥ ከም ዘይንኸእል ተእሚንና፡ እቲ ሰብ ንምንታይ ከምኡ ከም ዚገበረ ወይ ዘይገበረ፡ ዚበለ ወይ ዘይበለ፡ ብልእ-ም ኣዘራርባ ንሕትት። እቲ ግሩህ ሰብ ዚብለና፡ ብግሩህ ልብን ክፉት ኣእምሮን ጽን ኢልና ንስማዕዮ። እዚ ግና፡ ብዛዕባ እቲ ቀጺልና እንብሎ እናሓሰብናን ከም ዚመስለናን ዘይኩነስ ከም'ታ ዚነግረና ዘሎ፡ ንምቕባል ቅሩባት ኳንና ንስማዕ።

8.4.3. ብእዱብ መገዲ ንዛረብ

ውሽጣዊ ሰላምና ስለ ዚገፍፍ፡ ዘይምርድዳእና ገና ናብ ዚዓበዩ ደረጃ ከይበጽሖ ኸሎ ክንፈትሖ ምእንቲ ክንክእል፡ 'እስከ ንዘራረቡሉ' ኢልና፡ በቲ ነገር ከም ዘይተሓጉስና ንግለጽ። እዚ ድማ፡ ብንጽህ ሕሊና እናስማዕና፡ ተራና ሓሊና፡ ብኣገባብን እዱብ መገድን፡ ብምክብባር እንተ ተዘራረብና እብ ምርድዳእ ክንበጽሖ፡ ነቲ ጸገም ከእ ምፍትሖ ንኸእል። ምእንት'ዚ፡

- * ጽቡቕ ብምዝራብ ንጀምር። እቲ መዛርብትና ዘለዎ ጽቡቕ ኣንርኢ ድማ ንኹን።
- * ነቲ ሰብ፡ 'ሓሳዊ ኢኻ፡ ዓሻ ኢኻ፡ መታለሊ ኢኻ' ብዜምስልስል ኣገባብ ክንዛረብ ዘይኩነስ፡ ነቲ ጌጋ ከም ጌጋ እቕራብና ንምእራሙ ንዛረብ።
- * ብቕንዕና፡ ንምኣላይን ንምዕራይን ተበጊስና ጥራይ ንዛረብ።
- * ስምዒትና ከመይ ንገልጽ ከም ዘሎና ነስተውዕል። ብዓቕሊ እምበር ኢድና እናወጣወጥና፡ እናጨደርና፡ ብሓይሊ እንዛረብ፡ ተሃንደድቲ እይንኹን።
- * ተኹቲዕና ንምርታዕ ዘይኩነስ፡ ነቲ ህልው ሽግር ንምፍታሕ ጥራይ ንዛረብ።
- * ነቲ ሽግር ባዕላዊ ኣይንግበሮ፤ ካብቲ ስምዒትና ንፍለዮ።
- * እተኸሮና ኣብቲ ኸእለ ዘለዎ ጉዳይ ጥራይ ይኹን። ነቲ ሽግር ንምፍታሕ፡ እምበር ብዛዕባ ጌጋታት ነቲ መዛርብትና ንምቅዋም ኣይንዛረብ።
- * ንሕናውን ስለ ጌጋ ናይ ገዛእ ርኣሰና ንመርምር፤ ከምእውን ንተእመነሎ፡ 'ይቕረ በለለይ' 'ተጋግዮ ኣይትሓዘለይ' ንበል።

- * 'አነ ከም'ዚ ገይረልካ ... አነ እኳ ከም'ዚ ዝገብር ሰብ እየ፡ እዚ መዓሰ ኩይኑ ኢደይ፡ ብዘምሰልስል አብ ምጽብጻብ አይንእቶ።
- * ዝሕል ንበል፤ ምልሰ ዚብሉ ሰባት ንኹን።
- * ተዘራራብና፡ ነቲ ጉዳይ አብ መወዳእትኡ አብጺሕናን ንዘሉ ዘይምርድዳእ ፊቲሕናን ንኺድ።

ርግጽ እዩ፡ እቲ ጉዳይ ብኸም'ዚ ንኸይሰላሰል አብ'ቲ እዋን ዝርርብ ዜጸግም ባህርያት ኪህሉ ይኸእል እዩ። ስለዚ፡ ነፍሲ ወከፍና፡ ንምርድዳእ ክንዘራረብ ከሎና ምናልባሽ፡ ጸገም ኪኸውን ዚኸእል አብ'ቲ ባህርያትና ገለ ኸይህሉ፡ ግዛ ርእሰና ክንምርምር አሎና። ንእብነት፡

- * ነዊሕ እንዛረብ፡ ንኸልእ ሰብ ዕድል ዘይንህብ፡
- * ንኹልፍ፡ ንዘልፍ፡ እቲ መዛርብትና ሓሳቡ ኺውድእ ዘይንጽብ፡
- * ብኑጥቢ ዘይንዛረብ፡ ካብ ሓደ ናብ ካልእ እንዘልልን ካብ'ቲ ነጥቢ ወጺእና እንዛረብን፡
- * አብ ክንዲ አብ'ቲ ነጥቢ ምትኳር፡ ንመግለጽን መብርህን ዚቐረበ ምሳሌ እነመጸሪ፡
- * ነታ ናይ ሽዓ ዘጋጠመትን ህልውን ዘይከፍኩ፡ ናይ ሓሊፋ ዓመታት ዚገበረ ጉዳይ ጸሕፊና እነሳውር፡
- * ጊዜን ቦታን ዘይንመርጽ፡ ህወኸት፡
- * እነፈራርህ፡ ዓው-ዓው ብምባል መዛርብትና እንድህል፡ እንተ ድእ ኿ንና፡ ክእለ ዘለዎ ባህርያት ከም ዘሎና ተገንዚብና፡ ንምእራሙ ክጽዕት አሎና።

8.4.4. ዘይተቐየምቲ ንኹን

ምሳይ ዚሰርሑ እመሪካውያን እንተ ተዓዘብኩ፡ ሓደ ሰብ ምስ እጉሃዮም ወይ ምስ በደሎም፡ ብእ-ብእ ጸዊዖም እቲ ዘለዎም ነጉሉ ዓው-ዓው ኢሎም ይድሕድሕዎ። ምልሰ ኢሎም ድማ ከምታ ቅድም ዚነበርዋ፡ ብሓደ ኪሰሕቁ፡ ሓቢሮም ኬዕልሉ ወይ ኺምገቡ እርእዮም። አብ ሕብረተ-ሰብና ዘውቴሩ ዚርእ ግና፡ ነቲ ዘጉሃዩና ነገር ንነዊሕ ጊዜ አብ ልብና ዓቕርና ኪጥጃእ ንገድፎ። ሽዑ ሓደ መዓልቲ ንኹሉ ብሓንሳእ ንፍንዎ እዋ፡ ብድሕሪኡ ከምቲ ዝነበርናዮ ምኅን የሸግረና። ነቲ ሰብ ክንርእዮ ይኹን፡ ብዛዕብኡ ክንፈልጥ እይንደልን፤ ንቐየም፡ ካብ ልብና ኸእ ነውጽእ።

ቂምታ፡ ሰላምን ዕረፍትን ዚኸልእ ሰባብ ነገር ብምኅኑ፡ ዚተቐየመ ሰብ ድቃሰን ዕረፍትን ኪህልዎ እይክእልን እዩ። ብሕልፊ ድማ፡ እቲ

ዝተቐየምናዮ ሰብ ተቐዪምና ከም ዘሎና ዘይፈልጥ እንተ ድኣ ኹይኑ፡ ንሉ ወይ ንሳ ኣብ ዘለዉዎ ምስ ሰላምዎ ይህልዉ፡ እቶም ዝተቐየምና ግና ዕረፍቲ ንሰእን። ከምዛ ተለብኹን ብርሑቕ እንቁጻጸራ፡ ንሳቶም ከኣ ኹምኡ፡ ኣብ ዚሃለዉ ሃልዮም፡ ከይተፈልጦም፡ ኪቁጻጸሩና ንሓድነም።

እምበኣርሲ ከም ሕሩያት ኣምላኸን ቅዱሳንን ፍቕረትን ኬንኩም፡ ምሕረት ልቢ፡ ለውሃት፡ ትሕትና፡ ዓቕሲ፡ ትዕግስቲ፡ ልበሱ። ንሓድሕድኩም እናተጻወርኩም፡ ኣቲ ሓደ ኣብ'ቲ ሓደ ክሲ እንተለዎ፡ ይቕረ ተባሃሃሉ። ከምቲ ክርስቶስ ይቕረ ዝበሰልኩም፡ ንስኻትኩምውን ከምኡ ይቕረ በሉ። ኣብ ልዕሊ እዚ ኹለውን ፍቕሪ፡ ማእሰር ፍጻሜ እያ እም፡ ልበሰዎ፡ (ቁሎሴ 3፡ 12-14)።

መብዛሕትኡ ጊዜ፡ ዚተቐየመ ሰብ 'ኣይተቐየምኩን' እናበለ ኣሉ እዩ ዚብል። ምቕያምናን ዘይምቕያምናን ዚገልጽ ግና ሃለዎት ዙነታት ልብና እዩ። ልብና፡ ገና ከምቲ ኣዝዩ ጉህዩሉ ዚነበረ እዋን እንተ ድኣ ኣልዩ፡ ከምታ ቕድም ዚነበራ ኪኸውን ነጻ ኪሰምዖ እንተ ዘይከኣሉ፡ ከምኡ ኸኣ፡ ነቲ ዘቐየመና ሰብ ጽቡቕ ክንምንን ሰናዩ ክንሓሰብን ዚኹብደና እንተ ኹይኑ፡ ተቐዪምና ኣሎና።

ዚክኣል ኣንተ ኹይኑሲ፡ ብኣኻትኩም ዚመጽ፡ ምስ ኩሉ ስብ ብሰላም ዝበሩ። ፍቕረተዩ፡ ምፍዳይ ሕነ ናተይ እዩ፡ ኣነ ኸፈድዮ እዩ፡ ይብል እግዚኣብሄር፡ ጽሑፍ እዩ እም፡ ነቲ መዓትሲ ሰፍራ ሕደጉሉ እምበር፡ ባዕላትኩም ሕነ ኣይትፍደዩ። ጸላሊኻ እንተ ጠመየ ግና ኣብልዓዮ፡ ኣንተ ጸምእውን ኣሰትዮ። እዚ ብምግባርካ ጉህር ሓዊ ኣብ ርእሱ ኸትኣክብ ኢኻ፡ ነቲ እክይ ድኣ ብሰናይ ጌርካ ሰዓሮ እምበር፡ በቲ እክይ ኣይትሰዓር (ሮሜ 12፡18-21)።

ካብ መጽሓፍ ቅዱስ፡ ብዛዕባ ይቕረ ምባል ዚምልከት ጽቡቕ ኣብነት ዚኹንና ኣብ ኦሪት ዘፍጥረት ምዕራፍ 37 እንረኽቦ ዛንታ ዮሴፍ እዩ። ንሉ ብሕልሙ፡ ነሕዋቱ ልዕሊኦም ከም ዚኸውንን፡ ከም ዚሰግዱሉን ርእዩ ምስ ነገሮም ጸልእዎ። ኣሕዋቱ ኸነሶም ከኣ፡ ተጸብዮም፡ ንዓኣቶም ዚኸውን ሰንቂ ተሰኪሙ ናብ'ቲ ዘለዉዎ ምስ መጽ፡ ኪቕትልዎ ተማኸሩ። ገንዘብ ምርካብ ከም ዚሕሾም መኸሮም ድማ ንባርነት ሸጥዎ። ንሳቶም ንኸፉኡ ሓሲቦም እንተ ሸጥዎ እኳ፡ ከይተረድኦም ናብ ክብርን ናብ ሹመትን እዮም ሰደድዎ።

ኣቐዲሙ ከም እተጠቐሰ፡ በቶም ኣዚኻ እትፈትዎም፡ እትኣምናም፡ ሰባት ክትጉዳእ ከሎኻ ኣዝዩ መሪር እዩ። ድሕሪ ሓያሎ ዓመታት ግና፡ ዮሴፍ ናብ'ቲ እግዚኣብሄር ኬብጽሖ ዚደለዩ ክብርን ሽመትን በጺሑ ማዕረገ። ኣሕዋቱ ኸኣ ብጥሜት ናብ'ቲ ዚነበር፡ ንግብጺ መጹ። ኣብ'ቲ ጊዜ እቲ ዮሴፍ፡ ንነፍሲ ወከፎም ኬጥፍእ፡ ሕኒኡ ድማ ኸፈዲ ኣብ

ዚኸእለሉ ቦታን ከነታት አዩ ነይሩ። ግና ዘይግብአም እኳ ኸሱ፡ ተመሊሱ ድኣ ሰናይ ገበረሎም።

እቲ ዘገርም፡ ቀጺልና ኣብ ምዕራፍ ሓምሳ ናይ ኦሪት ዘፍጥረት ከም እነንብቡ፡ ኣሕዋት ዮሴፍ ድሕሪ ሞት ኣቦአም ያእቆብ፡ ዮሴፍ ሰለጥኑ ዚገበርዎ ኸፉእ ዚፈድዮም መስልዎም ፈርሁ። ግና ብልቢ ይቕረ ኢሉሎም ስለ ዚነበረ እናበኸዩ፡ “... ኣሃዶ ኣብ ከንዲ ኣምላኽ እዩ፡ ንስኻትኩም ንኸፉአይ ሓሰብኩም፡ እግዚኣብሄር ግና፡ ከምቲ ሎሚ ኹይት ዘሎ ኸገብር ብዙሕ ህዝቢ ምእንቲ ኺድሕን ንጽቡቕ ሓሰበ። ሕጂ ኸኣ ኣይትፍርሁ” በሎም። ዮሴፍ፡ እቲ ኣሕዋቱ ዚገበርዎ በደል፡ ፈጸምካ ኺርሳዕ ዘይከኣል እኳ እንተ ነበረ፡ እቲ ዚኹን ዘበለ ኩሉ ካብ እግዚኣብሄር ምኅኑ ሃጊት ተረዲእዎ ነይሩ። ከምኡ ኸኣ ንሕናውን ዜንገፈና ኩሉ ካብ ኣምላኽ ምኅኑ እንተ ድኣ ተረዲእና፡ ካብ ቂምን በቐልን፡ ካብ ሕጎ ምፍዳይን ነጻ ከንከውን ንኸኣል ኢና።

መጽሓፍ ቅዱስ፡ ምዕራፍ 105 ናይ መዝሙር ዳዊት፡ ታሪኽ ናይ እስራኤላውያን፡ ካብ ኣብርሃም ጀሚሩ ክሳብ ሙሴ፡ ብሕጽር ዚበለ ኣገባብ ዮዘንትዎ። እግዚኣብሄር ባዕሉ፡ ይሕልዎምን ይከናኸናምን ከም ዚነበረ፡ ብመደብ ድማ፡ ባዕሉ፡ ጥሚት ከም ዚጸውዓሎም፡ ኩሉ ምርኩስ እንገርኦም ከኣ ከም ዚሰበሮ ንርኢ። ኣብ ቍጽሪ ዕሰራን ሓሙሽተን፡ “ንህዝቡ ኸኣ ኣዘዩ ኣብዘሓ፡ ካብ ተጻርቶውን ኣበርትዖ። ንህዝቡ ከጸልእዎ፡ ንባርቱ ኺተናኹልዎምሲ፡ ልቦም ሰወጦ” ዚብሎ ጥልቕ ኢልና ምስ እነቐልበሉ፡ እቲ ዚባርኽ ኣምላኽ፡ ጥሚት ከም ዚልእኽ፡ እንገራ ምርኩስ ከም ዚሰብር፡ ከምኡ ድማ ንዓቢ ምኽንያት ብሰባት ንኹትጽላእ ከም ዚገብር ንግንዘብ። ንዚ ተረዲእና ኸኣ፡ ኸሕ እኳ እግዚኣብሄር ሰናይ ብዘይኩን መገዲ ኸንሓልፍ እንተ ገበረ፡ ንሱ ዚመደቦ መገዲ ዓወትን በረኽትን ምኅኑ ንርዳእ። ስለዚ ኣብ ከንዲ ምስ ሰባት እንባእስን እንቐየምን፡ ኣብ ኣምላኽ ከንጸንዕ ይገብረና።

8.4.5. ጸጸ ንምቕታል በትሪ ኣይነልዕል!

ንዚኹን ይኹን ነገር ከነጋፍሖ እንተ ደለና፡ ከነጋፍሖ ንኸኣል ኢና። ግና፡ ነቲ ቀለል ነገር ከበድ ምግባሩ ጥቕሚ የብሉን። ሓደ ጊዜ መኪናይ ብዘይኩን መጽብቦ ኸሕልፋ ክብል ንእሽቶ ተላሕጸጸት። “ጨግራፍሲ ያኢ ባዕላ ሃሪማ ባዕላ ተእዊ”፡ ከም ዚብሃል፡ ባዕላይ ዘምጸእኩዎ ኸሱ፡ ክርእያ ክርእያ እሓርቐ ነበርኩ። ብድሕሪኡ፡ ክልተ ሰሙን ኣብ ዘይመልእ፡ ምስ ብዓልቲ ቤተይ ናብ ሓደ መርዓ እናኸድና፡ መኪና መጸኢ ሃረመትና። ንሕና ካብ ኣፍ ሞት ወጸእና፡ መኪናና ግና ካብ ጥቕሚ ወጸኢ

ኩይና ተደርባዋት። ሽቡ ምልሰ ኢሰ እንተ ሓሰብኩሉሰ፡ እታ ንእሽቶ ልሕጻጽ ንመዓልታት ዚኣክል ከተጉህየኒ ዘይግባእ ከም ዚነበረ ከስተውዕል ከኣልኩ።

እቲ ምስ ቤተ-ሰብናን አዕሩኽትናን ዘገራጭወና፡ አረ ኣብ ሓዳርና ክሳብ ኣብ ፍትሕ ክንበጽሕ ዚገብረና ነገራት፡ መብዛሕትኡ እዋን፡ ብንእሽቶ ስለ ዚጅምር፡ ተዘራሪብኻ ኪፍታሕ ዚክኣል እዩ። ነቲ ፈኩሰ ዜኸብድ፡ ሸኽም ይውሰኽ፤ ነቲ ኸቢድ ኬፍኩሰ ዚጽዕት ግና ዕርቅን ሰላምን ይኸራከሩ። ጸጸ ንምቕታል በትሪ ኸኣልዕል ኣዳልዩ ኣይኩነን። ስለዚ፡ ነቲ ቀሊል ከም ቀሊል ምውሳዱ እንተ ድኣ ክኢልና፡ ነቲ ኸቢድ ድማ ምብድሁ ንኸኣል።

9. ሞት ምምጽኣ ኣይተርፍ

እቲ ሕጂ ዘሎና ኩሉ፡ ገዲፍናዮ እንኸይድ፡ ጊዜያዊ እምበር ንዘለኣለም ምሳና ዚነብር ከም ዘይኩነ፡ እግዚኣብሄር ድማ ናይ ኩሉ ጸብጻብ ከም ዚሓተና ደጋጊሙ ተባሂሉ ኣሎ። ነዚ፡ ምርድኡ እኳ እንተ ዘይከበደና፡ ምቕባሉ ግና ስለ ዘሸግረና፡ እቲ ዘሎና ዘለኣለማዊ ምሳና ከም ዚነብር ጌርና ንቆጽሮ። ስለዚ ኸኣ፡ ንዝኹነ ይኹን ኪመጽእ ዚኸእል ዘሕዝን ከነታት ተዳሊና ኣይንጸንሕን።

ካብ ህዝብና ውሉዱ፡ ሓው ወይ ሓብቱ ብሞት ዘይተፈልዮ ዳርጋ የልቦን፤ ስለዚ፡ ሓለፋ ካልኣት ሕብረተ-ሰብ ብዛዕባ ሞት ንዚመጽ፡ ንሕና ብዝያዳ ክርድኣና ይግናእ። እንተ ኹነ ግና፡ ኣብ ሕብረተ-ሰብና፡ ሞት ኣትብል ቃል፡ ምልማዳ ዘይትክኣል ኣያ። ስለ ዝኹነት ከኣ፡ ብዛዕብኣ ክንሓሰብሲ ይትረፍ፡ ክንሰምዕ፡ ወይ ክንጠቐሳውን ኣይንደልን ኢና። ይኹን እምበር፡ ሞት ምምጽኣ ኣይተርፍን! ኣነ ክመውት እየ፡ ንሰኻ ክትመውት ኢኻ፡ ንሰኺ ክትሞቲ ኢኺ፡ ወለድናን ኣሕዋትናን ኩሎም ኪሞቱ እዮም።

እምበኣር፡ ሞት ነፍሲ ወከፍና ዘይተርፍ ምዃኑ ተገንዚብና፡ ኣተሓሕዛ መክሊታትና ነጥዒ። ኩይኑ ኸኣ፡ ተቐዪምናን ተባኢሰናን ከሎና ጽባሕ እቲ ሰብ ብሞት እንተ ተፈልዮ፡ ግደ ዘይወጽእ ጣዕሳ ምእንቲ ከይንኸውን ነቲ ዚእለ ሕጂ ንኣለዮ። ናብራ ሰብ፡ ከም ግመ፡ ሕጂ ትርእዮ፡ ጸኒሕኩ ጽባሕ ዘየሎን ዘይትርእዮን ስለ ዝኹነ፡ ጊዜ ኸሎ፡ ጊዜ እናዓደግና እቲ ዚግብኣና ክንገብር ንጉየ። ዝያዳ ኹሉ ድማ፡ ካብቲ ሓላፊ ናይ ሰላ ወይ ሰብዓ ዓመት ንላዕሊ፡ ብዛዕባ እቲ ናይ ዘለኣለም ንሕሰብ። ኣብ ናይ ዘለኣለም ቤት ሓቢርና ምእንቲ ኸንነብር፡ ስለ ኹሎም ክንጽልን፡ ብርሃን

ከንከውንን ገጽዓት። ከም ክርስትያናት መጠን ነቲ ዝተለእኹናዮ ልኡኽ ብዛዕባ እቲ ናብ ሓቂ ዚመርሖ መልእኽቲ ቃል እምላኹ፡ ንኹሉ ሰብ ከነሰርን ከንግርን ኣሎና።

ሓይ ሰብ ምስ ሞተ ብዛዕብኡ ብዙሕ ጽቡቕ ንዛረብ። ክንሓስበሉ ዘድልዩና ግና፡ እቲ ዚስምዓናን ብዛዕብኡ ዘሎና ኣተሓሳስባን፡ ገና ብህይወቱ ኹሉ ከንግር እዩ። ጽቡቕ ንዚገበሩልና ነመስግን፤ ነቶም እነፍቅሮም ከመይ ከም እነፍቅሮምን ኹሉ እቲ እንዝክሮ ስናይ ግብርታቶም፡ ከለዉ ንግርም። ብሞት ካባና ድሕሪ ምፍላዮም ጽቡቕ ሓወልቲ እንተ ኣጅምናሎም፡ ስለእም ከኣ ጽቡቕ እንተ ተዛረብና፡ ኣይስምዕዎ እይርእይዎ፡ ቅንጣብ ጥቕሚ የብሉን። ንወለድና፡ ከምቲ ዚግባእ፡ ዝከኣለና ኸንገብረሎምን ከነኸብሮምን ጽዓትና ይኹን፤ ጸማ እለዎ! ንብዓል ቤትና፡ ንብዓልቲ ቤትና፡ ንደቅና፡ ንኣሕዋትናን ፈተውትናን፡ እቲ ዚግባእ ፍቕሪ፡ ጐደሎ ብዘይብሉ፡ ብዘይ ልማሚ ንሃቦም። እዚ ግና፡ ብእፍ ጥራይ ዘይኩነስ፡ ጊዜና፡ ልብና ከንህቦም፡ ብዚከኣለና መጠን ከኣ ብኹሉ ከነሓገሩም ኣሎና።

ገሌና፡ ስለ እቶም ዕድመ ጸጊቦም ዚሓለፉ ሰባት፡ ብሕልፈ ኸእ ሞት ወለድና ኪኸውን ከሎ እነርእዮ እገባብ ሓዘን ንሞት ተዳሊና ከም ዘይንጸንሕ ዘርኢ እዩ። ብርግጽ ወላዲ እይጽገብን እዩ! የግዳስ መን ምስ ነበረ ድኣሞ፡ ኣብዛ ምድሪ፡ ንዘለእለም ኪነብሩ! ኣብ ገሊኡ ምናልባሽ፡ እቲ እገባብ ኣተሓዘናና ካብ ሓቂ ዚሓለፈ ክሳብ ዚኸውን ነብዝሐ ከይንህሉ ከንጥንቀቕ የድልዩና።

እንተ ድኣ ተዓዚብና፡ ብዙሓት ምዕራባውያን ወለዶም ኣሪጎም ምስ ተኻለሉ፡ ኣብ ቤት ኣረግቶት የእትዉዎም፤ ምስ ዚሓሙ ኸእ ከምቲ ዚግባእ እይበጽሕዎምን። ብሞት ምስ ሓለፉ ኸኣ ብዙሕ ምልክት ሓዘን ከየርኣዩ ስርሐምን ናብርኣምን ኪቕጽሉ ይርኣዩ። ብእንጸሩ፡ ንሕና ኸኣ ንዓመታት ዚኣክል ንሓዘን፤ ሓዘን ምውጻእ ኣብዩና፡ ገሌና፡ 'ድሕሪ ኣቦይ ወይ ኣደይ'ሲ እንታይ ናብራ ኣሎ' ክሳብ ኣብ ምባል ንበጽሕ። እምበኣር፡ ከምቲ ናይ ምዕራባውያን ዘይኩነ፡ ከምቲ ናትና እውን ዘይኩነ፡ ከሉ ሚዛኑ ኹሕሉ፡ ዚተመጣጠነ ኪኸውን ኣለዎ።

እንፈትዎም ወለድና ብሞት ምስ ዚፍለዩና፡ ንምንታይ እቲ ጥዑም ኣቦይ ወይ ጥዕምቲ ኣደይ ንገለ እዋን ዘይጸንሑ፤ እግዚኣብሄር ነቲ ጥዑም ንምንታይ ዘሕድገኒ፤ ንምንታይ እቶም ስናዶትን ጥዑማትን ቀልጢፎም ዚሞቱ፤ ንምንታይ... ንምንታይ... እናበልና፡ ምስ ዝሸርኣናን ምስ እግዚኣብሄርን ኣብ ምምጓት እንእቱ ሓደት ኣይኩንናን። ግና፡ ጥዑም ፈሊጥካ ድሓር ክትስእኖ'ዶ ይሓይሽ ወይስ ብቐደሙ'ውን ከይጠዓምካዮ

ክትዓቢ፤ ካብ ክልቲኡ እስኪ ምረጽ እንተ ንብሃልሲ አየናይ ኩን ምመረጽና፤

ሓቂዩ፡ ከም ሰብ መጠን፡ ወለዱ ኹነ አሕዋቱ ብሞት ዚተፈልይዎ ሰብ፡ ‘ድሓን፡ ኣነስ ፍቕሮም እኳ ርእየ፤ ከምዚ ናተይ ፍቕሪ ኣደን ኣቦን ሓውን ሓብትን ፈጸሞም ዘይረአዩ፡ ብዘይ ቤተ-ሰብ ዚዓበዩ እኳ ዘለዉዎ፡ ኢሉ ነቲ ሓዘኑ ዘናእሶ ሰብ የልቦን። እንተ ኹነ ግና፡ ካብ እቶም ፈጸሞም ፍቕሪ ኣቦን ኣደን ዘይጠዓሙሉ፡ እቶም እነፍቅሮምን ዜፍቅሩናን ወለዲ ዝነበሩና እሞ፡ ፍቕሮም ጥዲምና ብሞት ዚተፈለዩና ንሓይሽ። እዚ ግና ነቶም ፍቕሪ ወላዲ ብፍጹም ዘይጠዓሙ፡ ወይ ወስዶም ገና ብንኣሸትኦም ከለዉ ብሞት ንዚተፈልዩዎም ንምትንካፍ ኣይኩሉን። የግዳሉ፡ “ሳእኒ ዘይብለይ ኢለ እንተ በኸኹስ እግሪ ዘይብሉ ርእኹ” እዩ እሞ፡ ብእዋን ሓዘን ሞት ወላዲ፡ ሓው ወይ ሓብቲ፡ ከምዚ ዓይነት ፍቕሪ ምጥዓመይሲ ተዓዲለ፡ ጸጋ እዩ’ ብምባል፡ በረኽትና ምጽብጻብ ምስ እንኸእል፡ ኣብቲ ሓዘንና ከመይ ኪሕግዘና ከም ዚኸእል ንምግላጽ እዩ።

ምናልባሽ፡ በዚ እዋን እዚ ንዜፍቅሩ ብዓልቲ ቤቱ፡ ንዜፍቅሮ ወላዲኡ፡ ሓብቱ ወይ ሓው፡ ቀረባ ዘመዱ ይኹን ዓርኩ ብምስእን ኣብ ሓዘን ዘሎ ገሰ ሰብ ይህሉ ይኸውን። እዚ፡ ምጻሩ ቀለል ከም ዘይኩነ ኣነውን በቲ ዓቕመይ፡ ተመኩረዮ እዩ እሞ፡ እቲ ኣብ ውሽጢ ልቢ ሰሪዱ፡ ብዘገርም መገዲ ዜጸናንቦ መንፈስ ቅዱስ፡ መወዳድርቲ ዘይብሉ ጽንዓት ይሃብኩም። ሰብ በቲ ዚመስሎ መገዲ እዩ ዜጸናንቦ፡ መንፈስ ቅዱስ ግና፡ እምበር ዶ ድሓን እዩ፡ ክሓዘን እንተ ደሊኹ እኳ ምሕዛን ኣብዩኒ’ ከላቦ እንብል፡ ንውሽጥና ሰላምን ዕረፍትን ክላቦ ዚመልእ ኣብ መንፈስና ዓራዱ እዩ ዜጸናንዓና።

9.1. ዝሓለፍክዎ ከቢድ ኩነታት

ኣብ ህይወተይ ካብ ዘጋጠመኒ ኩሉ፡ ንኸዛረበሉ ኩነ ንምጽሓፉ ኣዝዩ ዚኸብደኒ ሓደ ነገር ከክፍለኩም። ኣብ ቤትና፡ ኣነ ሓደ ወዲ እዩ፡ ሓሙሽተ ኸእ ኣዋልድ እየን። ካብኣተን እታ ነቲ ቤት ዝያዳ ኹልና ብስሓቕን ጸወታን እተመቐ፡ ፍረ-ህይወት እትብሃል ‘ፍረይ’ ኢልና እንጽውዓ ንእሽቶ ሓብተይ እያ ነይራ።

በቲ ባጽዕ ዚተታሕዘትሉ እዋን ተሌፎን ንኤርትራ ይሰርሕ ኣይነበረን። በቲ እዋን እቲ ብስራሕ ኣብ ኣዲስ ኣበባ እዩ ነይረ። ሓደ መዓልቲ ኣብ ሰራሕ ከለኹ መልእኹቲ ተሌክስ ካብ ኣስመራ መጸት። ትሕዝቶ እታ ተሌክስ፡ “ዳንኤል ኣብ ጥጅኻ ኣሎ’ዶ፤” ትብል። መርድእ ምኒኡ ተረዲኡኒ፡ “የሎን” ኢለ መለስኩ። ሽዑ እታ ነቲ መልእኹቲ ካብ

አስመራ አትልእኸ ዚነበረት መሳርሕቲ እቦይ፡ “ሎሚ ንአስመራ ልእኸም፡ ሓብቱ ዓረፋ አላ” ኢላ ጽሓፊት። እነ ድማ፡ “እየነይቲ ሓብቱ።” ኢላ ብብርቱዕ ስምባደ ሓተትክዋ። ንሳ ግና “መን ምኒና አይፈለጥኩን” ኢላ መለሰት። ድሃይ ናይ ካልኣት ቤተ-ሰብን፡ ብኸመይ ከም ዚዓረፈትን እንተ ሓተትክዋ ድማ ትፈልጦ ነገር ከም ዘይነበራ ነገረትኒ። ድሕርዚ ዝኹንክም ንምግማት ዘጸግም እይመስለንን።

እብ ገዛና እንታይ ይጽበየኒ ከም ዚነበረ ፍጹም ከይተረድአኒ፡ ልበይ እናተረበጸን እናተሃወጸን፡ ንአስመራ አተኹ። ተጓይየ ናብ ደገ ወጸእ፡ እቶም ዚተቐበሉኒ ሰለስተ ሰባት፡ እየነይቲ ሓብተይ ምኒና፡ ከመይ ከም ዚሞተት፡ ካልኣት ከመይ ከም ዘለዉ፡ ተጨኒቐ እኳ እንተ ሓተትክምም፡ ገዛ ክሳዕ እንእቱ ክጥራኒ አይፈቐዱን። እዚ ናይ ባህልና፡ ናይ ዘይምንጋር ጉዳይ፡ ፈጸመ ካብ ንእሰነተይ ዝጸልኦ እዩ። እዞም ምዕራባውያን፡ ኣብ ሰራሕ ቦታ ከሎኻ ይኹን ወይ ኣብ ካልእ ብዘየገድሱ፡ እቲ ብተሌፎን ግልጽ እቢልካ ምንጋርም እመና በዚሑ፤ እቲ ናትና ዘይምንጋር ከእ፡ ብእንጻሩ፡ እመና በዚሑ።

ዚኹን ኹይኑ፡ እታ ኣብ ቤት ዝተቐበለትኒ ሓብተይ፡ ሓደ ወትሃደር ፓሊስ፡ ንፍረይ “እፍቅረኪየ ክትምርዓውኒ ኣሎኪ” እናበሰ ንሓያሎ እዋናት የሸግራ ከም ዝነበረ፡ ከም ዘይትደልዮ ምስ ነገረቶ ድማ ኣብ እፍ ደገ ቤት ትምህርታ፡ ንግሆ እቦይ ኣብጽሕ እቢልዋ ምስ ከይ፡ ብጥይት እፍ ልባ ወቐዑ ከም ዚቐተላ ነገረትኒ። ቅድሚኡ ርእየዮን ሓሲበዮን ዘይፈልጥ፡ መሪር ሓዘን፡ ኣብ ልበይን ኣብ ቤተ-ሰበይን ወሪዱ ከሳቕየና ጀመረ። ዕለተ-ዕለት ድማ፡ “እግዚአብሄር ኬድሕና እንተ ዚደሊ፡ ንዕኡ ቀለል እዩ፤ ንምንታይ ድእ ከምዚ ኪኸውን ፈቐዱ፤” ዚብል ሕቶታት፡ ንእእምሮይ እናወጸ። ፍቕሪ ምኒኑ፡ ሰናይ ጥራይ ከም ዚገብር ንምቕባሉ ኣዝዩ ክሳዕ ዚኸብደኒ ኸኣ ኩንኩ።

ካብዚ ኣብ ቤተ-ሰበይ ዚወረደ፡ ዚገደደ ብብዙሕ ሓዘንን ጓዘን ዝሓለፉ ከም ዘለዉ እይጠራጠርን። ግና፡ ንኹሉ እቲ ዜጋጥመና እኳ መልሲ እንተ ዘይረኽብናሉ፡ ብዚኹን ይኹን ዓይነት ክንታት ከእ እንተ ሓለፍና፡ እግዚአብሄር ፍቕሪ እዩ፡ ብርሃን እዩ፡ ኣብኡ ድማ ጌጋ ዚጠሃል ከቶ የልቦን። በዚ ፍጹም ርዱኣት ክንከውን ኣሎና። ከምቲ እዮብ ክሉም ደቁን ዚነበሮ ዘበሰ ኩሉ ሃብትን ጥሪትን ጠፊኡ ጥራይ ኢዱ ምስ ተረፈ፡ “ጥራየይ እየ ኹብ ከርሲ ወላዲተይ ዝወጸኣኩ፡ ጥራየይ ከኣ ናብኣ ኸምለሰ እየ። እግዚአብሄር ሃብ እግዚአብሄር ወሰደ ስም እግዚአብሄር ይባረኽ፡ ኢሉ ናብ ምድሪ ተደፊኡ ሰገደ” (እዮ 1:21) ዚብሎ፡ እመና መሪር እኳ እንተ ኹን፡ ንእግዚአብሄር ከይበደልና ክንሓልፎ አድላዩ እዩ።

ሃዋርያ ጳውሎስ አብ 2^{ይቲ} ቈረ 1:4: “በቲ ንርእስና ካብ ኣምላኽ እንጻናናሉ ምጽንናዕ፡ ነቶም እብ ጸበባ ዘለዉ ዘበሉ ኩላቶም ከነጻናንዕ ምእንቲ ኺከኣለናሉ ብጸበባና ዘበለ ዜጸናንዓና ንሱ እዩ” ይብል። እንታይነት መከራን ጸበባን ኣዝዩ ዚፈልጥ፡ ኣኸሉ ክጻብ ዚተርፎ ብእኡ ዚጸገበ ሰብ እዩ ነይሩ። ሓደ ሰብ ብጻብ እቲ ብተሞክሮ ዘይረእዮን ዘይጠግሞን ብግምት ኺዘንቱ ወይ ኺዕልል ይኸእል ይኸውን፤ ምሉእ ብምሉእ ኬስተውዕሎን ኪፈልጦን ግና ኣይከኣሎን እዩ። እቲ ብእኡ ሓሊፉ፡ ዚተሞክሮ ሰብ ግና ብምስትውዓልን ብፍልጦትን እዩ ዚዛረብ።

እምበኣር፡ እንተ ተፈቐድስይሲ፡ ኣነውን ነታ ንእሽቶ ዝሓለፍኩዎ ተመክሮን ኣብቲ ኣብ ናይ ካልኣት ተዓዚበ ዝተገንዘብኩምን ተሞርኩሲ፡ ብጻብ ሓዘንን ኣብ ሓዘን ዘሉ ሰብ ዜሕልፎ ተሞክሮን፡ መገዲ ምጽንናዕን ከካፍል።

9.2. ንኸልኣት ምጽንናዕ

ህዝብና፡ ኣብ ነንሕድሕዱ፡ ካብቲ ኣብ ጊዜ ሓጐሱ፡ ማለት ሓደ ሓው ዚሓሸ ሰራሕ ሰለ ዚረኸቦ፡ ሓድሽ ገዛ ሰለ ዚዓደጉ፡ ሰለ ዝተሸመ እነርእዮ ምስታፍ፡ እቲ ኣብ እዋን ሓዘንን ጓህን እነርእዮ ድንጋጽን ምትሕግጋዝን ኣዝዩ ይዓቢ። ሓደ፡ መርድእ ተረዲኡ እብ ሓዘን ምህላዉ ምስ እንሰምዕ፡ እንዓ ዘይንፈልጦ ሰብውን እንተ ኹነ፡ ኩሉ ገዲፍና፡ ሓንሳእ ዘይኩነስ ደጋጊምና ንኸይድ።

እቲ ምብጻሕና፡ በይኖም ከይኩነ፡ በቲ ዚወረዶም ሓደጋ እናስቈርቁሩ ኸእ ግደ ቀጸሊ ጓህን ብኸያትን ከይኩነ ኸድግፍ ሰለ ዚኸእል፡ ብሓቂ ዚነኣድ ተግባር ወይ ልምዲ እዩ። ብዝሒ ናይ እቶም በጻሕቲ ብዘያዓ ዓቕልና ዜጽብበልና ኪኸውን ይኸእል። እዚ ኸኣ፡ ነቶም በጻሕቲ ከነኣንግድን ክንሓልን፡ ከምቲ ኣቐዲምና ዝረኣናዮ ኸኣ፡ ብኣዘራርብኦም ኺንጉዳኡ፡ ከምቲ ዚደለናዮ ከይንበኪ፡ ከይንድቅሱ፡ ከይንወጽኦ ሸገርገር ኣብ ምባል ንኣቱ። ነዘን ወድ-ኸምዝን ኣብ ግምት ኣእትዮም፡ ገለ ሓዘን ኺወርዶም ከሎ፡ ንሓደ እኳ ኸየካፈሉ፡ በይኖም ኺሓዝኑ ዚመርጹ እለዉ። ግና ኣብ ሕብረተ-ሰብና ኸኣ ዳርጋ ኹሉ ወጥሪ እዩ፤ ንገለ ጥራይ እንተ ነገሩ ‘ንምንታይ ዘይነገሩኒ፡ ፈልዮምኒ’ ኢሉ ዚቐየም ይርከብ። ኸነግሩ እንተ ደለዩ ድማ፡ ‘ንእከለ ነጊረሰ ንእከለኸ’ ብምባል ግዴታ ከም ዘለዎም ኩይኑ ይስምዖም።

እዚ ይኹን እቲ ግና፡ ሓዘን ብጻብ እቲ ሓዘንተኛ ድእ እምበር ብጻብ እቲ በጻሒ ኣይኩነን። እቲ ሓዘንተኛ፡ ንመን ኺነግር ንመን ኸይነግር፡

አበይን ከመይን ከፍ ኪብል፡ እንታይ ኺገብር ወዘተ፡ ፍቓድ ሰብ ከም ዘድልዮ ኹይኑ ኪስምየ የብሉን። እው፡ ንኹሉ ስርዓትን ኣገባብን ኪህልዎ ኣለዎ፤ ግና፡ ሓዘኑ ከይእኸሎ፡ ከይብሉኒ ብዚብል ሕልና፡ ንሰብ ባህ ኪብል፡ ስርዓተ-ኣገባብ ሰብ ኪማልእ ግዴታ የብሉን። ስለዚ ከም'ቲ ኪኹፍ ዚደለዮ ኪኸውን ነጻ ኺግደፍ ኣለዎ። ገለ ሓዘኑ ቀልጢፉ ኺድምድም ዚደለ ኣሎ፤ ሰባት ምስኡ ኪህልዉ ዚደለ ኸኣ እሎ።

ንሕዙን ሰብ ምጽንናዕ ቀሊል ስለ ዘይከውኑ ኬድና ነቶም ሓዘንተኛታት ብሓቂ ኣጸናኒዕናዮም ዶ ኢና እንምለስ፤ እቲ ኣብእኡ ኼድና እንብሎ ባዕሉ ጸገማት ኪህልዎ ዚኸእል እዩ። ስለዚ፡ ኣብ ልዕሊ እቲ ዘሎና ክእለትን ፍልጠትን ኣገባብን፡ መለኮታዊ ጥበብ ስለ ዘድልዮ ምስ እግዚኣብሄር ብጸሎት እናተወሳእካ ኺግበር ዘለዎ እዩ። እቲ ኺእለን ኪእረምን ዘለዎ ምእንቲ ኺእለን ኺእረም፡ ከምኡውን እቲ ኺዕቀብ ዘለዎ ምእንቲ ኺዕቀብ፡ ሰዓብን እብ ዚተጠቕሳ ሓደት ነጥብታት ነድህብ።

ኣብ ቤት ሓዘን ልሙድ ከይኑ ከም እንርእዮ፡ እቲ ኺበጽሕ ኢሉ ዚመጽእ፡ መብዛሕትኡ፡ 'መዓስ ድኣ ዓሪፎም፤ መዓስ ድኣ ሰሚዕኩም፤ ሓሚሞም ዶ ነይሮም፤ ኣብ ገዝኦም ዶ ዓሪፎም፤ ...' ዚመስል ብዙሕ ሕቶታት ይሓትት። እዚ፡ ምናልባሽ፡ ንመኸፊቲ ዕላል፡ ወይ ከም ዚግደስ ንምርእይ ዚብሎ ኪኸውን ይኸእል፤ ግና ነቲ ሓዘንተኛ፡ ዘዚመጸ ሰብ ከምኡ ሓደ ዓይነት ሕቶታት ምስ ዚሓቶ፡ ኣድካምን ቅጭ ዘምጽእ ከይኑ ኪረኽቦ፡ 'ንሕቶን መልስን ድዮም መጺኦም' ኪብሎ ይኸእል እዩ። ካብኡ ሓሊፉ፡ መልሲ ነቲ ዚሓትዎ ተደጋጋሚ ሕቶታት ሓንሳእ ኣብ ቴፕ ቀሪዖ፡ ወይ ንእሽቶ ጽሑፍ ኣዳልዩ፡ ንዚመጸ በጻሒ ኬቕርብሉ ክሳብ ዚምን ኪኸውን ይኸእል እዩ።

ብዙሕ ጊዜ፡ እቲ ንመጽናንዒ ኢልና እንብሎን እንሓትቶን፡ ገሊኡ እብ ዘይቦትኡ፡ ገሊኡ ኣብ ዘይእዋኑ፡ ዘየምጽኣና ዓይነትን ዘየድልየናን ይኸውን። እቲ ዚገደደ፡ መብዛሕትኡ ጊዜ ምስ ኣዕሩኽትና፡ ኣብ እንዳ ሓዘን ተኣኪብና፡ ናትና ዕላልን ሰሓቕን ምስ ጀመርና፡ ኣበይ ከም ዘሎና፡ እቲ ዘምጽኣና ምኽንያት እንታይ ም'ኳኑ ፈጺምና ክሳብ እንዘንግዕ ነውክዕ። እቲ መዓንጥኡ ሕርር ኢሉ ዘሎ ሓዘንተኛ፡ ነቲ ናትና ከምኡ ተኣኪብካ ምስሓቕን ዋዕዋዕ ምባልን ኬገህዮ ይኸእል እዩ። እቲ ቀንዲ እተኩሮ ኣብቲ ንኸነጸናን ወይ ከነዘናግዮ ኢልና ዝመጽእና፡ እብ ሓዘን ዘሎ ሰብ ም'ኳኑ ኪርሳዕ የብሉን።

ኣብ መሪር እዋን ሓዘን ንዘሎ ከነስሕቕን ከነጸውትን እንተ ኸኣልናውን፡ ድሓር ምስ ገዛእ ርእሱ ዚጋጨወሉ ነገራት ኬኸትለሉ ይኸእል እዩ። እቲ ምስሓቕን ምጽዋቱን፡ ነቲ ብሞት ዚተፈልዮ ሰብ ከም

ዚረሰዎ፡ ወይ ከምቲ ዚግብእ ይሓዝሉ ከም ዘየሎ ኩይኑ ኪሰምዎ ይኸእል እዩ። ስለዚ፡ እቲ ኣብ ቤት ሓዘን ኬድና እንገብሮን እንዛረቦን ኩሉ ብምስትውዓል ኪኸውን ኣለዎ።

9.3. ኣገላልጺ ሓዘንና

ኣብ እዋን ሓዘን፡ ኩምትር ኢልና ሓዘንና ምጻሩ ክሳብ እንሰእን ካብ ዚገብረና ቀንዲ ምኽንያታት ሓደ፡ ጣዕሳ እዩ። ንሱ ድማ፡ ‘ከምዚ እንተ ዝገብር ነይረ ... ከምዚ ኸይገበርኩሉ፡ ከምዚ ከይበልክዎ ...’ ዘምስልስል፡ ኣብ ‘እንተ’ ዚተመርኩስ፡ ትርጉም ዘይብሉ ኣብ ኣእምሮና ዚመጽእ ሓሳባት እዩ። ብሕልፊ ካብ ሞት ከነድሕና ንኸእል ዝነበርና ኩይኑ ምስ ዚሰምዓና፡ ወይ ክንገብሮ ዚነበረና ዘይምገበርና፡ ወይ ክንገብሮ ዘይግብእና ዝገበርና ኹይኑ እንተ ድኣ ተሰሚዑና፡ እቲ ሓዘን ኣዝዩ ይኸብደና። ንሕና ግና ሰባት እምበር ኣምላኽ ሰለ ዘይኩንና፡ ፍልጠትናን ዓቕምናን ኣዝዩ ድሩት ብምጃኑ፡ ዘይምኸእልና ተኣሚንና ካብ ጥዕሳ ነጻ ክንከውን የድሊ።

ብሕልፊ ግና ኣዴታት፡ ምስ ዚመጽት ሰበይቲ ኪበኽያ፡ ኣብ ባይታ ንብዙሕ መዓልታት ኪድቅሳ ዚኹንኦ፡ ኪቐየር ዘለዎ እዩ። ብዛዕባ እቲ ጸሊም ምኽዓን፡ ጸጉረን ምቕራጽ፡ ኣመት ዝሓርእን ኸይገብራ ሸለል ምባለን፡ ምናልባሽ፡ ዚተፈላለና ሰባት ዚተፈላለዩ ርእይቶ ይህልወና ይኸውን። ጥልቕ ኢልና እንተ ድኣ ሓሲብናሉ ግና፡ ካብ ንእኣንሲ ነቲ ዚርእየን ሰብን ንሰድራ ቤተንን እየን ብዝያዳ ዘኸበዳሉ። ገሊእን ከኣ፡ ዘይደልይኦ ክንሰን፡ ሰብ ንኸይብለን ዚገብርኦ እየን። እዚ ካብቲ ክተርፍ ዘለዎ ልምድ-ሰርዓት እዩ።

እግዚኣብሄር ሰምዒት ዘሎና፡ ሰምዒትና ድማ ብበበይኑ ዓይነት መገዲ ክንገልጽ እንኸእል ገይሩ እዩ ፈጠሩና። ስለዚ ከምቲ ኩልና በበይንና ዝኹንና፡ ንዝወረደና ሓዘን ኣቀባብላና ኹን፡ እቲ ሰለ ዝሓዘንና እንገብሮ ኩሉ ኸኣ በበይኑ እዩ። ሓዚንና ኸንበክን ክንጎብዕን ባህርያዊ ከም ምጃኑ መጠን፡ ብምብካይና እግዚኣብሄር ኣይጉህን እዩ። ስለዚ ብቐዳምንት እቲ ሓዚኑ ዘሎ ሰብ፡ ከምቲ ናቱ፡ ግቡእ ብዚኹን መገዲ፡ ሓዘኑ ኺገልጽ ክንገድፎ ኣሎና። ኺበኪ ዚደሊ ኣሎ፤ ይብክ ንሕደጎ፤ እዚውን፡ ካብቲ ንሓዘንና ክንገልጽሉ ብእግዚኣብሄር ዚተዋህበ መገድታት ሓደ እዩ። ብኽያት ዘይመጽ፡ በይኑ ኩፍ ኪብል ጥራይ ዚደሊ ሰብ ከኣ ኣሎ፤ ይበል ንሕደጎ ባህሪኡ እዩ። ሓንቲ ኣደ፡ ኣብቲ እዋን ግብኣተ-መሬት ሬሳ ናይ ንሓ፡ ንኸይትበኪ፡ “ሰቕ በሊ” ኢሎም ኺገንሕዋ ርእየን ሰሚዐን ኣሎኹ። እትፈትዋ ንሓ ኣብ ቅድሚ ዓይና ጉድጓድ ክትኣቱ፡ ሓመድ ኺትድበ

እናረዳየት፡ ሽዑ ዘይበኸየት ድኣ መዓስ ኣደግኖ ኸትበኪ፤ እዚ እውን፡ ካብ'ቲ ኸእረም ወይ ኪእለ ዘለዎ ስርዓት ባህላዊ ልምዲ እዩ።

ኩይኑ ግና፡ ከከም'ቲ ዚሰምዓና ጌርና ንብከ ከንብል ከሎና ኸእ፡ ቅጥዒ ዘይብሉ ይኹን ማለት ኣይከውንን። ከም'ቲ ቃል ኣምላኽ ኣብ 2^ይ ተሰ 4፡13 “ግናኽ ኣሕዋተይ፡ ከምቶም ተስፋ ዜበሎም ካልኣት ምእንቲ ከይትሓዝኑ፡ ብዛዕባ እቶም ደቂሶም ዘለዉ ብዘይ ፍልጠት ከትኩት ኣይፈቱን እዩ” ዚብሎ፡ ስለቶም ምስ ጐይታ ንዘለኣለም ንምንባር ዚተፈለዩና ሰባት፡ እቲ ምሕዛንና፡ ናይ ምሒር ናፍቓት ድኣ እምበር፡ ናይ ተስፋ ከም ዘይብሎም ሰባት ኪኸውን የብሉን። ከም'ቲ ሓደ ሰብ ናብ ዚሓሸ ዓዲ ኪኸይድ ከሎ እናነባዕና፡ ደጊምና ከም እንርእዮ ምሉእ ተስፋ ብምግባር እንፋንዎ፡ ልክዕ ከምኡ ደጊምና ክንርእዮም ምዃንና ኣሚንና፡ ነቲ ተስፋ እናዘከርና፡ ናብራና ክንቅጽል ይግብእና።

10. ሞት ኩነ ሓዘን ዘይብሉ ናብራ

እዚ ሕጂ ኣብ ዓለም እንነብር፡ ፍርሂ፡ ሕማም፡ ሰእነት፡ ሓዘን፡ ሞት፡ ወዘተ ዚመልእ ናብራ ሓሊፉ፡ ሓደ እዋን ሽግር ዚጠሃል ዘይብሉ ናብራ፡ ንዘለኣለም ክንነብር እና። ኣብ መልእኹቲ ንእብራውያን፡ ኣብ 9፡28 ከም ዚብሎ፡ “ከምኡ ኸኣ እቲ ንሓጢኣት ብዙሓት ኬርሕቑ ኣሉ ሓንሳእ እተሰውኦ ክርስቶስ ንምድሓን እቶም ዚጽበይዎ ኸልኣይ ጊዜ ብዘይ ሓጢኣት ኪግለጽ እዩ”። እዚ፡ እቲ ቅድሚኡ ክልተ ሽሕ ዓመታት፡ ሓጢኣት ዓለም ኬርሕቑ ከም ገንሸል ኣምላኽ፡ ስጋ ለቢሉ ዚመጽ የሱስ ክርስቶስ፡ ዳግም ብኸብሪ ምስ ዚምለስ ይኸውን። ናይ የሱስ ክርስቶስ ዳግም ምምጻእ ሓቂ ዘይመስሎም ብዙሓት እዮም። ምምጽኡ ሎሚ መዓልቲ እኳ ኪኸውን ይኸእል እዩ ኢሎም ናይ ዚዳለዉ ቍጽሪ ሰባት ከኣገሙ፡ ኣዘዩ ሓደገት እዩ። እንተ ኹን ግና እቲ ምምጽኡ ርሒቑ ኣይከውንን።

እንነብረሉ ዘሎና ዘበን፡ ብምስትውዓል እንተ ድኣ ኣስተብሂልናሉ፡ ፍልጠት ወዲ ስብ በብዕለቱ ኣመና ይበዝሕ፡ ጽቡቕን ሕማቕን ለውጥታት ከኣ ኣብ ዓለም ብፍጥነት ይኸውን ከም ዘሉ ንግንዘብ። በዚ፡ ከም'ቲ ቃል ኣምላኽ፡ ምእንቲ ከንዳሎ ዚነግረና፡ እዋናቱ ኣኸሉ፡ እዋን ዓጺድ ከም ዚቐረበ ክንግንዘብ ይገብረና። ኖህ፡ ገና ማይ ኣይሂ ከይመጸ ኸሎ፡ ኣብ ንቑጽ ምድሪ መርከብ ኪሰርሕ ከሎ ይስሕቕዎን የባጭውሉን ነይሮም። ማይ ኣይሂ ምስ መጸ ግና መምሎቑ ስኢኖም ጠፍኡ። በዚ ዘበን እዚ ዘሎና ኸኣ ከምኡም ኩይንና ከይንተርፍ ሓደራ፤ ዝተዋህበና ምክሊት ዙሉ ብግቡእ እናዓቀብና፡ እዋን ምጽኣት ጐይታ የሱስ ክርስቶስ እንፋጥንን ተዳለና ብትግሃት እንጸበን ንኹን። ምስዚ እትኸይድ፡ ዝጸሓፍከዋ

መዝሙር ከነንብባ ደስ እብለኝ።

ማራን ኢታ የሱስ ጐይታ (፪ኛ 16:22)
 ሃረር ኢሉ እጽበ ኩሉ ንኸልወጥ
 ብናይ ትእዛዝ ጭድርታን ብድምጺ መለኸት
 ካብ ለማይ ከትወርድ ምስቶም መላእክትኻ
 ብደበና ክለዓል ኣብ ኣየር ክቐበለካ (፲ኛ ተሰ 4:13-18)

እቲ ነፍሳዊ ስጋ ከትካእ ብመንፈሳዊ
 ኩሉ እዚ ሓፋፊ እዚ ንኸልወጥ ብዘለኣለማዊ
 ምስቶም ዚናፍቑም ብኣኻ ዝደቀሱ
 መዓስ እየ ዚርእየካ ንብዓተይ ተደሪዙ (፲ኛ ቁረ 5:42-44 52-54)

ኣዘን ምስ መከራ ዳግም ንኺይህሉ
 ሎሚዶ ኣይምኹንን ገጽካ ዚርእየሉ
 ኣብ ጐንኻ ኩይነ ድራርካ ዚበልዓሉ
 ምስቶም ቅዱሳንካ ንዘልኣለም ዚነብረሉ (ራእ 21:4)

ዘዳሎኻለይ ስፍራ ማሕደር ኪኹነኒ
 ናብቲ ዘሎኻየ ናብኡ ክትወስደኒ
 መዓስ ኢኻ ትገሃድ ንኸነበር ምሳኻ
 ኣሜን ጐይታ የሱስ ንዓ ብኸብርኻ (ዮሃ 14:1-3)

ማራን-ኢታ - ኣሜን ጐይታ የሱስ ቶሎ ንዓ!

11. ገዛእ ርእሰና ንመርምር

ምስ ቤተ-ሰብናን ኣብ ከባቢና ዘለዉ ሰባትን ዘሎና ምቅርራብ ኣብ ግምት ብምእታወ፡ ዚሰዕባ ነጥብታት፡ ህድእ ኢልና፡ ገዛእ ርእሰና እናመርመርና ነመልክተለን። እቲ ኣብ ህይወትና ጽቡቕ ስለ ዘየሎ ክንልውጦ ዘሎና ብዚተሓተ ቑጽሪ (1)፡ እቲ ኣዝዩ ጽቡቕ ስለ ዘሎ ክንዕቅቦ ዘሎና ድማ ብዚለዓለ ቑጽሪ (5)፡ ከከም ሃለዋቱ፡ ካብ 1 - 5 ነመልክተሉ።

1. ፍቕሪ ንቤተ-ሰባይ ዘሎኒ ሰብ እየ።	(1) (2) (3) (4) (5)
2. ንወለደይ ተሓጉሶም ንኸነብሩ ዝኸኣሎ ኣገብር እየ።	(1) (2) (3) (4) (5)
3. ኣዕሚቑ ዚፈልጠኒ ዓርኪ ኣሎኒ።	(1) (2) (3) (4) (5)
4. ምስ መሳርሕተይ ጽቡቕ ምቅርራብ ኣሎኒ።	(1) (2) (3) (4) (5)
5. ዜግነት ንምቕባል ዝኣተኹዎ ቃል ኣተግብሮን ኣነብረሉን እየ።	(1) (2) (3) (4) (5)
6. እቲ ብስደት ዝነበረሉ ዘሎኹ ሃገር ከም ሃገሪይ ኦቲ ህዝቢ ድማ ከም ህዝባይ ገደረ ተቐቢለዮ እየ።	(1) (2) (3) (4) (5)

7. ንኹሉ ሰብ እኹብር እምበር አይንዕቕን እየ።	(1) (2) (3) (4) (5)
8. ምስ ቤተ-ሰበይን ፈተውተይን ግሩም ፍቕሪ እሎኒ።	(1) (2) (3) (4) (5)
9. ዜጉሂ ጉዳይ ምስ ዚገጥመኒ ገሊጹ እዛረብዮ።	(1) (2) (3) (4) (5)
10. ብህይወቶም ከለዉ ንመላእ ቤተሰበይ ፍቕረይ እገልጽ እየ።	(1) (2) (3) (4) (5)
11. ካብ ምግርጫው አይሃድምን እየ።	(1) (2) (3) (4) (5)
12. ከሓርቕ ከለኹ እኳ አዘራርባይ እሩም እየ።	(1) (2) (3) (4) (5)
13. ዝተቐየምከዎ ሰብ የልቦን።	(1) (2) (3) (4) (5)
14. ጽብጻብ ናይ ኩሉ ከም ዝሕተት እፈልጥ እየ።	(1) (2) (3) (4) (5)
15. የሱስ ብኸብሪ ንኸምለሰ ተዳልየ እጽብዮ እሎኹ።	(1) (2) (3) (4) (5)

❖ ምስ ቤተ-ሰበይን ኣብ ከባብዩይ ምስ ዘለዉን ዘሎኒ ፍቕርን ቅርርብን ብዚምልከት ከመሓይሾ ዚግብኣኒ እንታይ እሎ፤

❖ ኣፈታትሓ ዘጋጥመኒ ምግርጫዎት ብዚምልከት ከመሓይሾ ዚግብኣኒ እንታይ እሎ፤ንምትግባሩ ዝውስኖ ውሳኔታት፤

❖ ኣፈታኣፈታት ንምትግባሩ ዝውስኖ ውሳኔታት፤

መደብ ሓጺር እዋን	መደብ ነዊሕ እዋን
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

ኣጼር ኣበሬታ ናይ ቶም ብግሩም ኣበሃሳኦም ተጠቓሶም ዘለዉ ሰባት

- *Abraham Lincoln*, (Feb 2, 1809 – Apr 15, 1865) the 16th President of the United States from Mar 1861 - Apr 1865. He successfully preserved the Union, and ended slavery.
- *Albert Einstein*, (Mar 14, 1879 - April 18, 1955) known for his Special Theory of Relativity, General Theory of Relativity, Investigations on Theory of Brownian movement, and The Evolution of Physics.
- *Alfred Tennyson* (1809-1892), English poet often regarded as the chief representative of the Victorian age in poetry.
- *Arthur Schopenhauer*, (Feb 22, 1788 - Sept. 21, 1860) German philosopher.
- *Benjamin Franklin*, (Jan 17, 1706 - April 17, 1790) a leading author and printer, politician, postmaster, scientist, inventor, civic activist, statesman, diplomat and one of the Founding Fathers of the United States.
- *Charles R. Hobbs*, Author of Power of Teaching with New Techniques (1979), Your Time and Your Life (The Insight System for Planning (1987), 10 Audio cassettes and Study Guide)
- *Dennis Rainey* is president, CEO and cofounder of FamilyLife, a division of Campus Crusade for Christ. Since the organization began in 1976, author of Moments Together for Couples, Starting Your Marriage Right.
- *Frederic Ogden Nash*, (Aug 19, 1902 – May 19, 1971) an American poet well known for his light verse. He is the author of Bed Riddance, 1970.
- *Groucho Marx*, (Oct 02, 1895-Aug 19, 1977) one of the Marx brothers was an American comedian and film star famed as a master of wit.
- *Henry David Thoreau*, (Jul 12, 1817 – May 6, 1862) an American author, poet, abolitionist, naturalist, tax resister, development critic, surveyor, historian, and philosopher, best known for his book *Walden*.
- *James Baldwin* (1924-1987) an American classic autobiographical work about growing up in Harlem: Go Tell It on the Mountain, If Beale Street Could Talk, and Evidence of things not seen (1985)
- *James Dobson*, a pediatric psychologist who is the founder of Focus on the Family, and the host of the internationally broadcast radio show, an author of Dare to Discipline (1970), and several other self-help books.

- *Dr. James Harold (Jim) Jackson*, (1944-) a psychologist, and taught at Miami-Dade College, Florida International University, and the University of Hawaii and, Gibbs Campus of St. Petersburg College.
- *Fr. Jerome Cummings* is a high school teacher and a priest, best known by his quotation, "A friend is one who knows us, but loves us anyway".
- *Jerry Mccant* , a chrstian who authored many books including, Double Vission,k the Menaing of Chrich membership, Survey of the Old Testament: Study guide for unit 121c (Christian service training)
- *Dr. Jess Lair*, 1927-2000, A professor at Montana State University, authored inspirational books, I ain't much, baby- but I'm all I've got; I Aint Well But I Sure Am Better: I don't know where I'm going, but I sure ain't lost; Hey, God, what should I do now?, How to Have A Perfect Marriage, and more
- *Jim Collins*. Good to Great: Why Some Companies Make the Leap... and Others Don't, management book, October 2001.
- *Dr John Gray*, 1951- is an American relationship counselor, lecturer and author, who wrote seventeen books on relationships and personal growth.
- *John F. Kennedy*, (May 29, 1917 - Nov 22, 1963) the 35th President of the United States from 1961-1963.
- *Jonathan Winters*, (Nov 11, 1925- Jan 11, 2009) born in Dayton Ohio, he was TV personality, and done voice over work in numerous cartoons, including: The Smurfs, The Little Prince, The Christmas Carol and more.
- *Joubert, Joseph*, (1754-1824) French author of pensées, maxims, and some remarkable letters, who served under Napoleon in the education ministry.
- *Loren Eiseley*, (Sep 3, 1907 - July 9, 1977) an American anthropologist, educator, philosopher, and natural science writer, who published books from the 1950s - 1970s, and received more than 36 honorary degrees.
- *Leonardo Da Vinci*, (April 15, 1452 - May 2, 1519) a Florentine High Renaissance artist, including the Last Supper.
- *Louis XVIII*, (Nov 17, 1755 - Sept 16, 1824) King of France by title from 1795 and in fact from 1814 to 1824.
- *Mark Twain*, (Nov 30, 1835- Apr 21, 1910) an American author best known by the tales of human nature, Tom Sawyer and Huckleberry Finn.
- *Martin Luther*, (Nov 10, 1483 - Feb 18, 1546) a German priest and professor of theology who initiated the Protestant Reformation. He taught that

salvation is not earned by good deeds, but received only as a free gift of God's grace through faith in Jesus as redeemer from sin.

- *Milton Berle*, New York, (Jul 12, 1908 - Mar 27, 2002) best known as, "Mr Television" of the 1950s was the first great superstar of the TV age.
- *Pearl S. Buck*, (June 26, 1892 - Mar 6, 1973) a U.S. author reared in China by her missionary parents who later taught in a Chinese university. She authored, *The Good Earth*, *Sons*, and *A House Divided*.
- *Publilius Syrus*. It is believed he was a Syrian, brought as a slave to Italy. Latin writer of maxims in the 1st century BC.
- *Richard L. Evans*, (Mar 23, 1906 – Nov 1, 1971) is best known for his weekly radio program "Music and the Spoken Word"
- *Rollo May*, (Apr 21, 1909- Oct 22, 1994) an American existential psychologist, who authored *Love and Will*, 1969.
- *Scott Bairstow*, (Apr 23, 1970) a Canadian-born American actor known for his roles as "Newt Call" on the *Lonesome Dove* series in Canada is the author of *The Postman* · *Tuck Everlasting* (2002) · *Wild America* (1997).
- *Stephanie Culp*. Time management expert, productivity consultant the author of *How to conquer clutter* 1990.
- *Theodore Roosevelt* was the 26th President of the United States, from 1901-1909.
- *Thomas Jefferson*, (Apr 13, 1743 – Jul 4, 1826) 3rd President of the United States, from 1801-1809, one of the drafters of the Declaration of Independence.
- *William Shakespeare* (baptised 26 April 1564; died 23 April 1616) was widely regarded as the greatest writer in an English poet and playwright.

ንተወሳኺ ሓበሬታ ከንወ-ከሶም እንኸለል መጻሕፍትን ጽሑፋትን

- Balch, James F. and Balch, Phyllis A. *Prescription of Nutritional Healing*, 1997.
- Bottom Line's Ultimate Healing. *The World's Greatest Treasury of Health Secrets, Volume 11*, 2008.
- Gray, John. *Men are from Mars Women are from Venus*. HarperCollins Publishers, 1992.
- Trip, Tedd. *Shepherding a child's heart*, Shepherd Press, Wapwallopen, PA, 1995.
- Chapman, Gary. *The Five Love Languages*, Worthfiled Publishing 2010.
- Cline, Foster, *Parenting with Love and Logic*, Nav Press 2006.
- Cloud, Henry and Townsend, John. *Raising Great Kids*, Zondervan Publishing House, Grand Rapids Michigan 1999.
- Cracy Elizabeth. *Pick Up your Socks*, Parenting Press 1990.
- Felton, Sandra and Sims, Marsha. *Organizing Your Day*, Revell Grand Rapids, Michigan 2009.
- Harley, Willard F. *His Needs Her Needs*, Revell 2011.
- Smith, Pegues Deborah. *Financial Survival in Uncertain Times*, Harvest House Publishers.
- Stanley, Charles. *Succes God's Way* Thomas Nelson 2000.
- Stanley, Charles. *How to Reach Your Full Potential for God*, Thomas Nelson 2009.
- <http://www.time-management-basics.com>
- <http://www.businessballs.com/timemanagement.htm>
- <http://www.leadership-with-you.com/DISC-personality-test.html>
- <http://www.crown.org/Library/ViewArticle.aspx?ArticleId=263>
- <http://www.hsph.harvard.edu/nutritionsource/what-should-you-eat/pyramid/>
- <http://credit.about.com/od/creditcardbasics/a/dosandonts.htm>
- <http://www.telegraph.co.uk/health/healthnews/8044586/Having-faith-helps-patients-live-longer-study-suggests.html#>